

en fråga, som stod alldeles för dörren, nämligen frågan om Kungsgatans reglering.

Jag tillät mig redan i mitt första anförande säga, att jag icke alls velat framställa någon anklagelse mot första afdelningen, emedan det är mycket lättare att klandra efteråt än att handla riktigt i tid. Men hvad jag tror att man har rätt att säga, är att stadsfullmäktige genom att *nu* köpa egendomen till detta höga pris gifva ett oerhördt dåligt exempel för framtiden beträffande sådana regleringar. Hvad innebär nämligen detta? Jo, det innebär, att en person för jämförelsevis skapligt pris uppköper en viss tomt, för hvilken han slutligen, om han lyckats tjurhålla den tillräckligt länge, kan begära snart sagdt hvilket pris som helst. Det är detta dåliga exempel, som stadsfullmäktige i längden torde få betala många gånger om.

Det enda säkra i denna sak är att, om herrarne besluta köpet, staden får betala 300,000 kronor. Hvad som är osäkert är alla de om och men, alla de blomstermålningar och utsikter att åter sälja med vinst, hvarom här ordats. Detta är icke bevisadt, ty det bevisas icke med möjligheten att bygga ett 8-våninghus, något som jag anser att stadsfullmäktige icke borde uppmuntra.

Herr Gustaf Nilson: Herr ordförande, mina herrar! Att tomtprisen blifva höga på centrala platser kunna icke vare sig stadsfullmäktige eller drätselnämnden förhindra. Privata personer köpa hus af privata personer på sådana platser, betala höga pris, rivva ned husen till grunden och botten, bygga upp nya hus. Under sådana förhållanden måste naturligtvis tomtprisen blifva mycket höga, men man gör så ändå, emedan det bär sig att göra det.

Herr Söderlund säger, att det af honom omnämnda husköpet på Söder afslogs af herrar stadsfullmäktige endast ur den synpunkten, att säljaren ville förtjäna 150,000 kronor. Jag tror också att så var förhållandet. Men om herrar stadsfullmäktige därmed åsyftade att göra säljaren en otjänst, hade stadsfullmäktige en felaktig uppfattning, ty naturligtvis var det säljaren, som förtjänade på att stadsfullmäktige den gången afslogo inköpet. Beträffande nämnda köp fanns för öfrigt äfven ett annat skäl, nämligen att staden möjligen kan komma förbi och slippa köpa något af egendomen till gatan. Men så lär icke vara förhållandet här. Och i ännu högre grad tänker jag, att herrar stadsfullmäktige göra säljarne en tjänst, om stadsfullmäktige i dag afslå detta köp.

Angående
köp af fastig-
heterna nr 2
och 3 i kv.
Polacken.
(Forts.)

Angående
köp af fastig-
heterna nr 2
och 3 i kv.
Polacken.
(Forts.)

Jag ber därför att få yrka bifall till beredningsutskottets förslag.

Herr Dyrssen: Herr ordförande, mina herrar! Herr Söderlund har med en kringgående rörelse kommit till ett yrkande på återremiss, på grund därpå att han antager, att frågan om Oxtorgsgrändens igenläggning bör blifva föremål för ny utredning.

Skulle emellertid en återremiss blifva beslutad, så skulle den påföljd inträda, som innehålles i § 5 af det utaf drätselnämnden uppgjorda preliminära kontraktet. Denna paragraf lyder: »Därest stadsfullmäktige icke före utgången af nästkommande mars månad genom beslut, som varder i vederbörlig ordning fastställt, godkänt detta kontrakt, har detsamma till alla delar förfallit». Det preliminära aftalet komme alltså att förfalla. Skulle sedermera stadsfullmäktige besluta sig för att icke exproprieras, utan köpa, lära stadsfullmäktige icke få husen för 300,000 kronor. Beslut måste fattas i denna månad, annars blir det inget köp af.

På denna grund ber jag, herr ordförande, att få yrka afslag å återremissyrkandet och bifall till utskottets förslag.

Herr Hallström: Herr ordförande, mina herrar! Jag skall icke uppehålla tiden länge, men jag kan icke underlåta att svara något på en del talares anmärkningar.

Jag vill först och främst säga, att, om stadsfullmäktige önska, att första afdelningen vid tomtaffärer endast skall föreslå stadsfullmäktige att skörda moralisk vinst och öfverlämna den reella vinsten åt säljare och tomtjobbare, då skola stadsfullmäktige välja en annan drätselnämndens första afdelning, än den som nu sitter, ty detta anser sig afdelningen icke kunna vara med om. Det kan man göra, när det är fråga om att gynna välgörande ändamål, när det t. ex. är fråga om att sälja tomter till filantropiska föreningar, som vilja bygga hus åt fattigt folk. Då kan man anlägga den moraliska synpunkten och afstå från förtjänsten. Men här är icke fråga om sådant. Om jag också icke tror på herr Söderlunds skräckmålningar af Stockholm såsom en blifvande milliardörstad, så tror jag dock, att Kungsgatan blir en millionärgata. Den blir först och främst en af Stockholms allra förnämsta trafikleder. Denna 24 meter breda gata, som förmedlar trafiken mellan så folkrika stadsdelar, blir naturligtvis bebyggd med millionhus, stora affärsbyggnader och dyrbara bostadshus, och hvarför skulle Stockholms stad afstå från att göra en sådan affär, som staden har

alla möjliga anledningar att göra, just därför att egendomen ligger på en sådan plats, att staden kan göra det utan att förlora något — ehuru jag visserligen medgifver, att det är hårdt, att man skall behöfva gifva de nuvarande ägarne en vinst af 150,000 kronor på några få år.

För öfrigt kan jag icke annat än gratulera herr Söderlund till att hafva fått ett så osökt tillfälle att rida på sin gamla käpphäst att klandra första afdelningen. Det har han gjort så länge han varit stadsfullmäktig, och det är nu ganska länge. Men jag kan icke förstå hans resonemang. Det är litet grumligt. I sitt första yttrande föreslår han, att vi skulle afslå köpet och i stället exproprieras. Då jag sade, att expropriationerna i allmänhet icke utfallit till Stockholms stads favör, så anser han alldeles tvärtom och meddelar, att det till och med finnes husägarefamiljer, som blifvit ruinerade på dessa expropriationer. Han vill således, att ifrågavarande ägare skola lida en förlust, då han föreslår expropriation. Detta är ett i hög grad inkonsekvent resonemang.

Han säger vidare, att det är drätselnämndens första afdelnings skyldighet att gå omkring och höra efter, om staden icke kan få köpa de och de tomterna. Ja, skulle afdelningen gå tillväga på detta sätt, tror jag nog, att staden skulle få bereda sig på att bra mycket dyrare köpa de tomter, som behöfvas vid regleringen. Skulle staden i allmänhet visa sig angelägen, blefve regleringen en dyr affär.

I sitt sista yttrande har herr Söderlund yrkat återremiss. Ur hvilken synpunkt har han gjort detta? Jo, vi skola utreda, huru det skall gå med Oxtorgsgränden, om denna gränd skall sänkas eller icke. Men köpa vi egendomen, behöfver detta icke utredas, och köpa vi den icke, är det alldeles för sent. Då kunna vi icke komma åt egendomen, emedan kontraktet inom kort tid utlöper, om vi nu icke bifalla köpet.

Herr Söderlund säger vidare, att han icke kan förstå, hvarför man har föreslagit att sänka Oxtorgsgränden. Jo, jag kan tala om det för herr Söderlund. Han är en så praktisk karl, att han bör kunna begripa, att detta hus blir hörnhus mot gränden och Kungsgatan, om gränden sänkes. Vi behöfva icke sänka gränden förr än staden köper egendomen, och det hoppas jag, att herrarna tänka besluta i kväll.

Angående
köp af fastig-
heterna nr 2
och 3 i kv.
Polacken.
(Forts.)

Angående
köp af fastig-
heterna n:r 2
och 3 i kv.
Polacken.
(Forts.)

Herr Wickman: Herr ordförande, mina herrar! Herr Söderlund har föreslagit återremiss för utredning, huruvida Oxtorgsgränden bör igenläggas. Så vidt jag kan förstå, kan en dylik åtgärd icke vidtagas, med mindre den ifrågavarande egendomen först inköpes, ty jag föreställer mig, att her Söderlund inser, att man icke kan beröfva tomtägaren hans fasad rätt, utan då måste först egendomen inköpas. Staden äger icke igenlägga en gata, vid hvilken en egendom ligger, med mindre ägaren får skälig ersättning, och det torde i detta fall medföra egendomens inköp.

Således komma vi i detta fall, äfven om herr Söderlunds återremissyrkande vinner bifall, just till den ståndpunkt, på hvilken vi för närvarande befinna oss.

Vidare tycks, så vidt jag kan förstå, motviljan mot inköpet ligga i att de personer, som äga egendomen, förtjäna 150,000 kronor. För min del kan jag icke missunna folk att tjäna penningar, och framför allt kan jag icke förhindra initiativkraftigt folk att förtjäna penningar. Det hänger icke på, huruvida de förtjäna penningar, utan därpå, huru Stockholms stad kan göra en mer eller mindre fördelaktig affär, då vi äro tvungna att åtminstone till någon del förvärfva egendomen. Det hänger på, om Stockholms stad skall exproprieras viss del eller vill inköpa det hela, visserligen till högt pris, men ändock betydligt fördelaktigare än om staden skulle exproprieras en del.

Herr Hallström har enligt mitt förmenande till fullo bevisat, att staden gör en mycket fördelaktigare affär, om staden inköper egendomen, än om staden exproprierar den. Detta beror i särskild grad därpå, att staden äger tomtområden vid Oxtorget, som, om den ifrågavarande egendomen icke köpes, aldrig kunna utnyttjas för praktiskt ändamål, men som kunna utnyttjas, om köpet kommer till stånd. Man har alltså endast att fråga sig: skall staden göra en mer eller mindre god affär? Det är icke fråga om, huruvida den person, som nu äger egendomen, skall vid försäljningen förtjäna 150,000 kronor eller icke. Detta kommer han nog ändå att göra, oberoende af om han säljer till Stockholms stad eller till annan enskild person, beroende på tomtens fördelaktiga läge. Det är således uteslutande fråga om, huruvida staden skall göra en bättre eller sämre affär. Att af moraliska hänsyn säga, att staden skall göra sämre affärer för att icke uppmuntra allmänheten att göra goda affärer, tror jag icke vara lämpligt. Allmänheten

kommer nog ändå att göra de affärer, som äro för densamma mest fördelaktiga.

I detta fall är det uppenbart, att staden gör en god affär, om staden köper egendomen och icke exproprierar, och därtill kommer, att, om staden icke förvärfvar egendomen, vid den nya stora gata, Kungsgatan, som här skall framdragas, kommer att mycket lång tid stå en stödmur på ett par våningars höjd, hvilken blir en skam för hela gatans utseende.

Vid sådant förhållande kan jag icke se, att för stadsfullmäktige återstår något annat än att biträda utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Söderlund: Herr ordförande, mina herrar! Jag kan mycket väl förstå, att mitt anförande icke tilltalat den siste talaren lika litet som flera föregående. Vi stå på helt olika ståndpunkter i frågan. Arkitekten Wickman har vid åtskilliga tillfällen fört fastighetsägarnes talan på ett sätt, som jag icke kan godkänna. Han vill, att de skola få bygga på sina hus i de gamla stadsdelarna hur mycket som helst för att därigenom drifva husvärdena i höjden och få så stora hyror som möjligt. Detta är hans ståndpunkt. Huruvida han i längden kan lyckas förmå stadsfullmäktige att gå med på att tillåta att det ena huset efter det andra, få byggas på och på detta sätt gifvas fördelar, som fastighetsägarna enligt mitt förmenande icke borde hafva, därom kan jag icke yttra mig. Jag hoppas, att han icke skall lyckas.

Herr Hallström anförde, att jag skulle önska, att de nuvarande ägarne skulle göra förlust. Ja, jag önskar, att de skulle göra en imaginär förlust. Jag önskar, att de icke skola vinna de 150,000 kronor, som jag anser, att de icke böra hafva. Om de på sitt egendomsköp få förtjäna exempelvis 50,000 kronor på ett par år, torde detta vara mycket aktningvärdt, då de ha med Stockholms kommun att göra, isynnerhet då de uppträda såsom direkt konkurrent till kommunen.

Är det så, att herrarne icke skulle tycka om återremiss af ärendet, finnes naturligtvis för mig ett annat sätt att få frågan åter hit, nämligen att väcka motion om grändens igenläggande, hvilket möjligen blir följden, om detta ärende icke återremitteras.

Herr Tengdahl: Herr ordförande! Man kan icke undgå att få det intrycket, att herr Söderlund affärdar intrasslade frågor

Angående
köp af fastig-
heterna nr 2
och 3 i kv.
Polacken.
(Forts.)

190

Angående
köp af fastig-
heterna n:ro 2
och 3 i kv.
Polacken.
(Forts.)

på ett något lättvindigt sätt. Jag skall endast be att få såsom min mening säga, att, om någonting är oomtvistligt här i världen, det väl måtte vara, att det just är expropriationslagens brister, som i så hög grad fördyrat stadsplanens genomförande. Jag trodde icke, att man behöfde tvista härom med personer, som med mer eller mindre rätt vilja anses tillhöra de mer eller mindre frisinade i kommunalrepresentationen.

§ 11.

Angående
revisionsbe-
rättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.

Herr Lagergren: Herr ordförande, mina herrar! Herrar revisorer hafva på sid. 5 i bihang n:o 22 påpekat, att de funnit, att fattigvårdsnämnden utan att anslag beviljats af stadsfullmäktige anvisat dels ett belopp af 12,500 kronor till inrättande af ett provisoriskt sjukhus i asylen vid Tjärhofsgatan 12 och dels 4,967 kronor för en tillbyggnad till grafkapellet vid försörjningsinrättningen. Det är ju så, att herrar revisorer haft fog för detta påpekande, och jag skulle därför vilja tillåta mig att för herrar stadsfullmäktige afgifva en förklaring, hvarför fattigvårdsnämnden ansett sig böra gå till väga på detta sätt.

Som bekant beslöto stadsfullmäktige i juni 1906, att verkstadsflygeln vid allmänna försörjningsinrättningen skulle om- och påbyggas. I juli samma år förekom till behandling hos fattigvårdsnämnden en hemställan från styrelsen för försörjningsinrättningen, att verkstadsflygeln skulle blifva så fort som möjligt utrymd, för att byggnadsarbetet skulle kunna påbörjas. Då ärendet var af brådskande natur, hade fattigvårdsnämnden icke något annat att göra än att bevilja det begärda beloppet å 12,500 kronor, som ställdes till styrelsens förfogande för att iordningsställa lokalerna vid Tjärhofsgatan 12. Hade fattigvårdsnämnden väntat på ett stadsfullmäktiges beslut i frågan till hösten, så hade det gifvetvis blifvit ett mycket långt dröjsmål, och då hade icke, såsom nu lyckligtvis kunde ske, verkstadsflygeln hunnit utrymmas till den 1 december 1906, och lokalerna vid Tjärhofsgatan 12 kunnat tagas i anspråk för dit öfverflyttade understödstagare så fort som nu blef fallet.

Med afseende å det belopp af 4,967 kronor, som fattigvårdsnämnden utanordnat för påbyggnad af grafkapellet vid försörjningsinrättningen, förhåller det sig så, att det är som föregick revisionsåret tillsattes en ny predikant vid försörjningsinrättningen,

hvilken icke var så fullt kunnig om huru med ärendet skulle för-
 faras. Det var nämligen på hemställan af honom, som styrelsen
 inkom till fattigvårdsnämnden med begäran om anslag till ifråga-
 varande påbyggnad. Han inkom i januari eller februari 1906
 med sin anhållan till styrelsen, hvilken då genast med tillstyr-
 kande öfverlämnade densamma till fattigvårdsnämnden. Anled-
 ningen till framställningen var, att det verkligen förelåg behof af
 en förändring af grafkapellet, och det hade varit ganska beklagligt,
 om missförhållandet fortfarande fått äga rum, då den varmare års-
 tiden nalkades; det var nämligen så, att ett ganska stort antal lik
 förvarades där, och bredvid dem förrättades efter hand jordfäst-
 ningen af afidne understödstagare, så att det var nödvändigt att
 genast vidtaga någon åtgärd. Anledningen till att fattigvårdsnäm-
 nden tog sig friheten att bevilja ifrågavarande anslag var sålunda,
 att äfven detta ärende ansågs mycket brådskande.

Sedermera har en af revisorerna i ett särskildt yttrande an-
 sett, att det var brist på förutseende hos försörjningsinrättningens
 styrelse och brist på kontroll från fattigvårdsnämnden, att ett tret-
 tiotal funktionärer blifvit tillsatta på extra stat just vid tiden för
 uppgörande af näst följande års budget. Denna uppgift måtte
 bero på missförstånd, ty det är visserligen sannt, att på begäran af
 styrelsen beviljades i januari 1906 af fattigvårdsnämnden anslag
 för tillsättande af en sjuksköterska och två biträden vid afdelningen
 för kropps-sjuka och i juli 1906 anslag till en sjuksköterska och
 åtta biträden vid samma afdelning, så att det blef sammanlagdt
 12 personer som tillsattes, men beträffande det antal, som felas uti
 det uppgifna trettiotalet, så ligger emellertid anslaget till aflöning
 åt dem inrymdt i den klumpsumma, som stadsfullmäktige anslagit
 för biträden vid den s. k. dårasylen, och stadsfullmäktige hafva
 berättigat fattigvårdsnämnden att inom gränsen eller till och med
 öfver gränsen af denna summa, ty det var ett förslagsanslag, skaffa
 det antal sköterskor, som skulle kunna anses nödigt. Denna anmärk-
 ning blir härmed sålunda väsentligen reducerad.

Jag har endast velat nämna detta såsom en förklaring på
 hvad som eljest kunnat synas stadsfullmäktige vara orätt handladt
 från fattigvårdsnämndens sida.

Herr Tengdahl: Herr Lagergren har gjort några förklä-
 ringar, af hvilka åtminstone den första var alldeles obehöfelig. Det
 förhåller sig nämligen så, att den fråga, som denna förklaring be-
 rör, redan, fastän i annat sammanhang förevarit i stadsfullmäktige.

190

Angående
 revisionsbe-
 rättelse öfver
 1906 års
 fattigvårds-
 förvaltning.
 (Forts.)

Angående
revisionsbe-
rättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.
(Forts.)

Beredningsutskottet har nämligen före revisorerna framställt precis samma anmärkning, och på den anmärkningen har justitierådet Bohman redan svarat stadsfullmäktige, men det är möjligt, att herr Lagergren för att rädda fattigvårdsnämndens ära ansett nödvändigt att svara en gång till — det må vara hans sak.

Det är emellertid konstateradt, att verkstadsflygelns om- och tillbyggnad var försörjningsinrättningsstyrelsens eget förslag, och då borde det väl i allt fall hafva legat i styrelsens intresse att tillse, att, när man utrymde verkstadsflygel, det fanns plats på annat håll, och att det fanns penningar att tillgå för de arbeten, som behöfde utföras för beredande af plats. Äfven denna sak har en gång förut varit före i stadsfullmäktige, i det att en anmärkning härutinnan gjordes af herr Johan Östberg, (som då ännu icke var stadsfullmäktiges vice ordförande,) hvilket föranledde en replik af herr Ramstedt, en replik, som innehöll ungefär följande: »visst voro vi beredda på att finna utväg för dessa försörjningstagare, och här se herrar stadsfullmäktige ett af våra förslag». Jag förmodar, att det icke var den förklaring, herr Johan Östberg väntade, men det var dock en förklaring, och saken har således varit före en gång förut, så att det sålunda var onödigt att nu draga fram den en gång till. (Jag märker nu att jag något misstagit mig. Den anmärkning, det nu är fråga om rör ombyggnad af lokalerna vid Tjärhofsgatan 12 för att där emottaga patienter från verkstadsflygel, men replikskiftet mellan herr Johan Östberg och herr Ramstedt afsåg behovet att inrymma folk i Bondegatan 22 eller 23 för samma ändamål.) Frågan om utgifterna för att i Tjärhofsgatan 12 bereda plats för dem, som skulle bortflyttas vid verkstadsflygelns utrymmande, har emellertid varit före i stadsfullmäktige, och jag känner mig icke öfvertygad om, att icke styrelsen härvidlag försummat sig.

Hvad angår den påbyggnad af likhuset, hvarom herr Lagergren talade. — det var för öfrigt icke en påbyggnad utan en tillbyggnad — så är ju försörjningsinrättningen att gratulera, att den fått en ny predikant, som öppnat styrelsens ögon för behovet af likhusets tillbyggnad. Hade inrättningen icke fått en ny predikant, så förmodar jag, att, eftersom styrelsen icke själf såg behovet uti berörda hänseende, det hade dröjt länge, innan huset blifvit tillbyggt. Men jag vidhåller fortfarande min principiella uppfattning, att det är en stor skillnad mellan att göra nödiga reparationer, som kunna bestridas med tillgängliga medel, och att göra

nybyggnader, och om man skarfvar till ett likhus, så att det blir dubbelt så långt och bredt som det förut varit, så borde det väl anses vara nybyggnad.

Beträffande herr Lagergrens yttrande, att jag skulle hafva misstagit mig, då jag klandrade, att styrelsen antagit ett trettiotal funktionärer på extra stat och därigenom föregripit stadsfullmäktige, så skall jag förbehålla mig att få gå till protokollet en gång till för att konstatera, hur med saken sig förhåller. Men om jag misstagit mig, så är det synnerligen förklarligt, ty fattigvårdsnämnden och dess tjugufyra underlydande styrelser protokoll utmärka sig för en stor brist på reda och tydlighet, och det förekommer till och med i fattigvårdsnämndens egna protokoll, att man hänvisar till bilagor, som icke finnas. Det vore ju ganska förlåtligt af mig, om jag härvidlag begått ett misstag, men jag är fortfarande icke öfvertygad därom. Att tillsätta på extra stat trettio funktionärer, hvilka man i alla fall tydligen har för afsikt att sedermera få upptagna på ordinarie stat, måste, då begäran därom framställles en månad före ingifvande af statförslaget, vara att föregripa stadsfullmäktige. Ty icke har försörjningsinrättningens styrelse sagt till de sålunda anställda: ni anställes endast på fyra månader, och den 1 januari nästa år få ni vara beredda att gå eder väg. Jag förmodar, att styrelsen icke sagt så. Jag tror, det är lönlöst för herr Lagergren att taga styrelsen i försvar, då den alltid varit sölig. Ty om också försörjningsinrättningens styrelse skött sig bättre på senare tider än förut, så kvarstår det faktum, att denna besynnerliga blandning af fattigvårdsinrättning och sjukhus, som kallas Grubbens gårde, fortfarande är fattigvårdens och fattigvårdsrevisorernas sorgebarn, och jag vet icke, när detta förhållande skall upphöra; jag förmodar, att det kommer att dröja länge.

Herr Axel N. Andersson: I den nu föreliggande revisionsberättelsen hafva revisorerna påpekat, att vid Stockholms stads arbetsinrättning vidt omfattande reparationsarbeten måst företagas, oaktadt arbetet med byggnadens uppförande nyligen afslutats, och särskildt hafva revisorerna på grund af en till dem inkommen anmälan uttalat sig beträffande ett visst detaljarbete. I bihang n:o 22 sid. 2 sista stycket heter det nämligen: i sådant afseende må anföras, att enligt inkommen anmälan kulverten inom inrättningen

Angående
revisionsbe-
rättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.

(Forts.)

190

Angående
revisionsbe-
rättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.
(Forts.)

spruckit på flera ställen, hvarigenom kloakledningen afskurits och fara uppkommit, att jämväl gas- och vattenrör skulle brista.

Då jag haft förtroendet att vara en af byggnadskommittéerade för arbetsinrättningen, så vill jag anhålla att få lämna några förklaringar. Marken inom kvarteren Skarpskytten och Musköten utgöres af lös lera ofvan fast botten, bestående af berg, och dyrbara pålnings- och betonarbeten måste därför företagas vid grundläggningen för de olika byggnaderna. Vidare måste, för att anläggningen skulle komma i höjd med den fastställda gatuprofilen, öfver nästan hela tomten fyllning äga rum till en höjd af från två till tio meter. Fyllningsmaterielet bestod af sprängsten och andra ämnen, hvilka inrättningen fick kostnadsfritt ditkörda. I dessa fyllnadsämnen kunde naturligtvis icke de olika rörledningarna utan att taga skada omedelbart nedläggas, och ej heller kunde med hänsyn till kostnaden pålningsarbeten företagas före nedläggningen af rörledningarna, hvilka i olika riktningar korsade tomten, utan det bestämdes vid uppgörandet af planen för byggnadsarbetet, hvilken plan godkändes af stadsfullmäktige, att i den påfyllda marken en kulvert skulle nedläggas till skydd för rören vid möjligen blifvande sättning i marken. Denna kulvert är af cement och har en invändig diameter af 2 meter i höjd och nära 1 meter i bredd. Den är således så stor, att en person kan gå rak därinne och två personer kunna passera förbi hvarandra. I denna kulvert ligga kloakledningarna på botten och de öfriga rörledningarna hänga på i kulvertens väggar fastsatta krokar. Därmed har man afsett, att en person skulle kunna hafva tillsyn öfver rörledningarna i kulverten, så att, om förskjutningar och sättningar i marken inträffade, man alltid skulle vara i tillfälle att tillse rörledningarna. Med anledning af den anmälda bristfälligheten har på begäran genom byggnadskontoret företagits en besiktning å denna kulvert, och i det vid besiktningen hållna protokollet säges följande, som jag anhåller att få uppläsa: »Visserligen har ju kulverten på några ställen sprungit, beroende på den olika grundbotten, på hvilken kulverten är uppförd, dock har endast på ett ställe kulverten lagats, hvilket medfört en kostnad af cirka 15 kronor. En del af cementrören för kloakledningarna hafva afbrustit och sedermera kringgjutits med betong. Någon fara för att jämväl gas- och vattenrör skulle brista synes ej förefinnas, då ännu ej några felaktigheter å dessa ledningar uppstått, sedan anläggningen togs i bruk.» Detta utlåtande är dateradt den 13 mars 1908, och af detsamma torde

framgå, att man icke får fästa allt för stort afseende vid den gjorda anmälan.

Hvad beträffar de vidtomfattande reparationskostnaderna ber jag att få nämna, att man i inrättningens räkenskapsböcker visserligen finner, att under rubriken reparationers konto införts en utgiftssumma af 11,736 kronor 82 öre, men denna rubrik torde vara alldeles vilseledande, ty om man granskar de särskilda utgiftsposterna å detta konto, finner man, att en ny isstäck uppförts för 700 kronor, att ett vedskjul byggts för 4,500 kronor, att för flyttning af en sjukafdelning utgifvits 700 kronor, för utvidgning af en tork 1,200 kronor och för elektriska ledningar 2,000 kronor, eller tillhopa 9,100 kronor. Dessa arbeten böra väl icke rätteligen föras på reparationers konto utan borde snarare upptagas på ett utvidgnings- och nybyggnadskonto, om ett sådant finnes. Men ett sådant konto finns icke, och därför hafva kostnaderna uppförts på nämnda konto. Man får därför icke fästa sig blott vid den summa, som finnes angifven, utan granska hvad som blifvit utfördt, och om man från beloppet 11,736 kronor 82 öre afdrager nyssnämnda belopp, tillhopa 9,100 kronor, så tror jag icke, att någon befogad anmärkning finnes att göra beträffande kostnaderna för reparationer.

Herr Lagergren: Herr Tengdahl yttrade, att jag skulle hafva så att säga sprungit i ogjordt väder med min förklaring, enär de ifrågavarande anmärkningarna redan förut blifvit bemötta i stadsfullmäktige. Det är dock på detta sammanträde, som revisorernas berättelse förekommer till behandling, och såväl fattigvårdsnämnden som jag eller någon annan af dess ställföreträdare må vara i vår fulla rätt, om vi vilja afgifva en förklaring rörande ett ärende, som i dag här förekommer till behandling.

Med afseende å den oreda, som, efter hvad jag nyss hörde herr Tengdahl uppgifva, skulle vara rådande i fattigvårdsnämndens och dess underlydande styrelsens protokoll, så förekommer det ju icke något därom i revisionsberättelsen. Där förekommer visserligen på något ställe ett uttryck om att protokollen skulle vara väl kort affattade, men om någon oreda har jag icke på något ställe däri hört talas, så att det uttrycket får stå för herr Tengdahls egen räkning.

Herr Fries: Det förefaller mig något egendomligt, att representanter för styrelser under fattigvårdsnämnden vid detta tillfälle

Angående
revisionsberättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.
(Forts.)

190

Angående
revisionsberättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.
(Forts.)

taga det så hett med anledning af några små uttalanden i vår revisionsberättelse. Och dock tror jag, herr ordförande, att såvidt jag känner saken, icke någon revisionsberättelse innehållit så ampla vitsord om fattigvårdsväsendets skötsel i vår hufvudstad som just den ifrågavarande. Jag ber att få fästa herrarnas uppmärksamhet på, att revisorerna för det gångna arbetsåret 1906 t. o. m. vågat sig på att i början af sitt utlåtande vitsorda det nit och den omtanke, hvarmed fattigvårdsväsendets angelägenheter af vederbörande handhafvas. Just med afseende å arbetsinrättningen hafva revisorerna tagit sig friheten, att, såsom jag tror med rätta, loforda verket i dess helhet. Då är det väl icke så farligt, herr Axel Andersson, om vi skulle säga några ord om att det är icke absolut fullkomligt i hvarje detalj. Det är den ej heller, enligt hvad herr Axel Andersson själf upplyser oss om, och jag kan också hjälpa till att föröka kunskapen i detta hänseende, således äfven i min mån belysa det som nyss yttrades.

Det är visserligen sannt, att det förekommer en hel del arbeten, som kunna rubriceras under namnet nybyggnader. Men det finnes också sådant, som man väl måste säga bero på, jag vill icke säga bristande förutseende, ty i ett så stort verk kan man icke förutse allting, men i alla fall därpå att det har misslyckats en smula på några enskilda punkter. Ett påpekande häraf är väl icke så farligt.

Salunda har man måst vidtaga vissa anordningar med sjuk-salarne i arbetsinrättningen. Det visade sig nämligen vara synnerligen opraktiskt att hafva dem förlagda åt norr. Därför nödsakades man för en icke så obetydlig kostnad flytta dem åt ett annat håll. Då detta skedde, gjorde man klosetterna så dåliga, med afseende på ventileringen, att man måste vidtaga nya åtgärder för att få den elaka lukten bortskaffad. Det har varit föremål för revisorernas speciella lilla anmärkning, fastän de icke dragit fram den för stadsfullmäktige.

Vidare nödsakades man med järnbalkar stötta under i tvättinrättningen; det var nödvändigt för att det hela skulle hålla i hop. Detta har väl också kostat något, lät vara att det ställer sig billigare, därför att man kan använda, såsom det heter, » eget folk ».

Hvad kulverten beträffar, har den ock blifvit billig, emedan man hade ett gammalt rör att tillgå, men detta var i alla fall värdt något. Jag tror därför, att revisorerna ha fullkomligt rätt,

då de säga, att förhållandena icke äro absolut fullkomliga. Herr Axel Andersson har velat bestrida, att uttrycket »vidtomfattande» skulle vara det riktiga. Jag vill icke tvista med honom därom, därför att uttrycket är relativt, och särskildt när man sätter ordet »ganska» framför, som i detta sammanhang har en diminuerande verkan. Det är emellertid icke så farligt med vår påpekan, och jag tycker verkligen, att herrarna i stället kunde vara belåtna med det vitsord de fått af revisorerna.

Herr Tengdahl: De upplysningar, som herr Axel Andersson lämnade, föranleda, att man verkligen undrar, huru arbetsinrättningens styrelse bär sig åt, då den väljer sina bokhållare. Det tyckes, som om dessa personer icke kunde sin konst så ordentligt, då de upptaga reparationer å nybyggnadskontot och därigenom bidra draga att vilseleda revisorerna.

Jag är förvånad öfver, att herr Axel Andersson tager humör, då man gör en anmärkning, som han nu försöker reducera till en bokföringsfråga. Det är dock faktiskt, att just bokföringen i fattigvårdsväsendet i Stockholm intill den senaste tiden varit synnerligen illa ordnad, och revisorerna hafva fått lämna bokförings-tekniska uppslag, då revisionskontoret varit för slappt för att göra anmärkningar i sådant hänseende, hvilket dock torde tillhöra revisionskontoret att göra. Jag vill omnämna, att alla dessa mångsysslare, som hafva små brödbitar såsom redogörare i församlingarnas fattigvårdsstyrelser, hafva mycket dunkla begrepp om bokföring, och revisorerna hafva måst ingripa äfven med afseende på deras bokföring. Dessa redogörare hafva roat sig med att föra kladdar i blyerts, som de förklarar vara deras enskilda egendomen, och i de för revisorerna tillgängliga böckerna infört inkomsterna och utgifterna i följd efter dessas olika beskaffenhet, men icke efter datum. Detta hafva revisorerna rättat utan att göra offentlighet därpå, förrän jag nu står och talar om detta för att visa att det icke är så väl ställt med bokföringen inom fattigvårdsväsendet som herr Axel Andersson tror. Det är vi, som fått införa ordentligt bokföringssystem med dagkassor med kolumnsystem. Det är mycket svårt att få reda på något i fattigvårdens räkenskaper och protokoll. I stället för att i ett protokoll bilagorna skola följa efter protokollet i den ordning, som protokollet utvisar, har man af bekvämlighetshänsyn lagt tillsammans bilagor af samma slag i hvar sina högar. Därigenom är revisorernas arbete med granskning af protokollen mycket svårare

Angående
revisionsbe-
rättelse öfver
1906 års
fattigvårds-
förvaltning.
(Forts.)

Angående revisionsberättelse öfver 1906 års fattigvårdsförvaltning. (Forts.)

än hvad det behöfde vara, om det funnes personer, som toge hänsyn till att underlätta granskningsarbetet och inte bara egen skenbar bekvämlighet.

Herr Axel N. Andersson: Med anledning af hvad herr Fries anmärkte därom, att bristfälligheter i flere afseenden förefunnes inom arbetsinrättningen, såsom beträffande järnbalkar och annat, får jag säga, att jag hittills icke hört något härom. Hade jag det gjort, så hade jag nog varit i tillfälle att besvara herr Fries anmärkning.

Beträffande herr Tengdahls uppgift, att bokföringen icke är på ett tillfredsställande sätt ordnad, så är det sorgligt om så är förhållandet, men byggnadskommittéerna hafva icke något att göra med denna fråga. Det åligger revisorerna att följa bokföringen och tillse att å vederbörande konto uppföres hvad som dit hör.

§ 12.

Punkt 1:o.

Angående angränsande områdens införlifvande med hufvudstaden.

Herr Fries: Herr ordförande, mina herrar! Jag har naturligtvis ingenting egentligen att anmärka mot det föreliggande förslaget, utan önskar det för min ringa del all möjlig framgång. Men jag kan icke undertrycka den önskan, att man borde inkorporera några flera kommuner än dem, som det här är fråga om. Jag kan, när jag ser på kartan och tänker på utvecklingsmöjligheterna rundt omkring staden, icke undertrycka den tanken, att det skulle vara förmånligt, om en inkorporering kunde komma att omfatta äfven Boo och Gustafsbergs socknar samt framför allt Danderyds socken. Men jag har intet yrkande i den vägen att göra, då det kan stå staden fritt att i framtiden inleda förhandlingar om dessa kommuners inkorporering med staden, ifall det befinnes önskvärdt och ändamålsenligt.

Det är emellertid en annan sak, som här framkallat mig till att yttra några ord. På sid. 75 i det stora betänkande, som är afgifvet af kommittén, läser man åtskilligt angående den ecklesiastiska indelning, som torde blifva en följd af sammanslagning med Stockholms stad af de angränsande kommunerna, och kommittéerna hafva här också gifvit tillkänna, att de finna det synnerligen önskvärdt, om dessa församlingar äfven i ecklesiastiskt hänseende komma att tillhöra Stockholm. Jag vill icke här upptaga tiden med att

söka explicera och exemplifiera sådana fall, som helt säkert komma att inträffa, om dessa församlingar i all framtid skola tillhöra dels Strengnäs stift, dels Uppsala ärkestift, men jag stor, att vi alla inse, att det blefve både små och stora obehagligheter, beroende på de särskilda ärendenas vikt, som kunde inträffa och helt säkert skola komma att inträffa, om man för Stockholms vidkommande i ecklesiastikt hänseende har att göra med icke mindre än tre myndigheter, af hvilka två, de i Strengnäs och Uppsala, knappast kunna tänkas hafva något mera lefvande intresse för hvad som kan vara Stockholms stad speciellt nyttigt och gagneligt.

Nu föreställer sig kommittén och äfven beredningsutskottet, att det kanske skulle blifva förenadt med en del afsevärda besvär och svårigheter att på samma gång företaga äfven den ecklesiastika inkorporeringen, och därför hoppas de, att man kan göra den kommunala inkorporeringen först utan att medtaga den ecklesiastika. För min del tror jag, att det kan gå för sig att göra båda inkorporeringarna på en gång, åtminstone hoppas jag för min del, att icke några större svårigheter skola därpå härflyta.

Orsaken till att jag nu tagit till orda är den, att jag skulle vilja upplysa Stockholms stadsfullmäktige om, att stadens konsistorium måhända kommer att vidtaga de åtgärder, som kunna vara af behovet påkallade för att få dessa församlingar äfven i ecklesiastikt hänseende inkorporerade med Stockholms stad. Om det nu blir konsistoriets beslut att taga initiativ i detta hänseende — ärendet förekommer nämligen i morgon på konsistoriets sammanträde, då det skall första gången företagas till behandling — vågar jag med visshet påstå, att meningen med detta ingrepp från Stockholms stads konsistorii sida icke på minsta sätt innebär ett försök att hindra eller på något sätt försvåra denna inkorporering, utan jag tror, att konsistoriets medlemmar äro besjälade af samma intresse som stadsfullmäktige för det viktiga verkets fullbordande. De skulle blott önska, att om möjligt alltsammans kunde ske på en gång eller att åtminstone en del förberedande åtgärder vore undanstökade i så god tid, att löneregleringen för Huddinge och Brännkyrka församlingars prästerskap kunde blifva så ordnad, att vid nästa skifte af kyrkoherde Stockholms stad kunde med sig utan svårighet införlifva Brännkyrka socken. Jag har blott velat lämna dessa upplysningar för att icke någon sedermera skall tro, att Stockholms stads konsistorium sökt att sätta krokben för ett viktigt kommunalt förslag, och då jag icke tror mig om att i detta ögon-

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.

(Forts.)

Angående
angränsande
områdens in-
förlifvande
med hufvud-
staden.

(Forts.)

blick kunna öfvertyga herrarna om, att det icke är den ringaste risk, om vi nu här skulle besluta, att vederbörande underhandlare skulle taga itu äfven med den ecklesiastika frågan, så har jag, herr ordförande, intet annat yrkande att göra än bifall till utskottets förslag.

Herr Palme: Herr ordförande, mina herrar! När jag nu tager till orda, så är det icke för att framställa något förslag om ändring i den hemställan, som af beredningsutskottet gjorts. Det beslut, som jag hoppas, att vi i kväll skola fatta i frågan, kommer icke en dag för tidigt, och jag skulle icke för någon del vilja vara med om att sätta krokben för detta beslut, men jag har dock begärt ordet för att framkomma med en liten anmärkning.

Om man granskar den karta, som följer med bihang n:o 14, så ser man, att den nog fyller den fordran, som kommitterade uppställt, nämligen att bereda en slutna figur åt det större Stockholm, som vi vilja skapa. Men det finnes i denna slutna figur åtskilliga utskjutande uddar och inskärande vikar. Det finnes uddar såsom Saltsjöbaden och Lidingön; det finnes vikar som Djursholm och Danderyd. De tätast bebyggda delarna af Danderyds socken ligga emellertid endast på två tredjedelar af det afstånd, som intages af de tätast bebyggda delarna af Nacka socken — jag afser nu afståndet från Stockholms centrum.

Vidare föreligger en plan, att vi skola göra Brunnsviken tillgänglig för skeppsfart och då anlägga kajer däromkring. Det vore då nyttigt, om vi ägde båda stränderna af inloppet till Brunnsviken, icke blott den södra utan äfven den norra, men den norra stranden vid Stocksund ligger i Danderyds socken.

Det är vidare att beakta, att Djursholms köping ensam har i det närmaste 400,000 fyrkar eller icke långt från hälften af sammanlagda fyrktalet för alla de socknar, hvilkas inkorporering nu ifrågasättes. Det vore således ett ganska stort tillskott i skattekraft, som skulle beredas Stockholm, ifall Danderyds kommun kunde inkorporeras med staden.

Det har af en föregående talare nämnts några ord om Boo socken på Värmdön. Jag vill erinra herrarna om, att där kommer antagligen en lokalbana att framdragas inom den närmaste tiden, hvilket gör, att denna del af Stockholms omgifningar kommer i ungefär samma ställning som de öfriga socknar, hvilka nu äro föreslagna till inkorporering.

Kommitténs motivering synes mig i detta afseende vara i någon mån egendomlig. Kommittén säger angående Danderyds socken, att det väl ej kan förnekas, att många skäl tala för en införlifning med Stockholm af Danderyds socken. Men sedan kommittén fastslagit denna sats, så bevisar icke kommittén, att de skäl, som tala för inkorporering af Danderyds socken, äro mindre värda eller icke hålla streck, eller att de icke äro lika goda som de skäl, hvilka tala för en inkorporering af till exempel Nacka socken, utan kommittén säger: Kommittén har icke funnit dessa skäl vara af den betydelse, att de kunna anses böra föranleda till socknens förening med Stockholm framför någon af de fem af kommittén föreslagna socknarna. Det är en egendomlig bevisföring, att af den omständigheten, att de icke böra *föredragas framför* de andra socknarna, draga den slutsatsen, att Danderyds socken icke skall ställas i paritet med de andra.

Jag har som sagdt icke velat komma med något yrkande utan har endast velat göra dessa påpekningar, förvissad som jag är, att den dag varder kommande, då vi nog komma att tänka på inkorporeringen äfven ifråga om Danderyds och Boo socknar.

Jag har hört sägas från ett håll, som står kommittén nära, att man icke tänkt på Danderyds socken, därför att man utgått därifrån, att Djursholms köping icke skulle vilja vara med om en sådan inkorporering. Ej heller detta är ett skäl, synes det mig, att icke göra utredning, ty lika litet som kommittén eller de andra myndigheter, som haft med denna sak att göra, tillfrågat de fem socknar, som nu äro ifråga, har kommittén förfrågat sig angående Danderyds socken i detta afseende.

Efter att hafva gjort dessa påpekningar, ber jag att få förklara, att jag icke har något yrkande att göra.

Herr Rystedt: Herr ordförande, mina herrar! I slutet af 1903 väckte herr Kinnwall och jag en motion om att stadsfullmäktige skulle tillsätta en kommitté för utredande af villkoren och sättet för inkorporering med Stockholm af de omgifvande nya samhällena. Denna vår motion remitterades till beredningsutskottet och drätselnämndens första afdelning. Efter anförd motivering yttrade första afdelningen i afgifvet utlåtande: »Då sålunda afdelningen håller före, att den af motionärerna föreslagna kommittén knappast skulle kunna fullgöra sitt uppdrag, samt att det asyftade målet i önskvärd utsträckning bör kunna vinnas i annan lämp-

187
190

Angående
angränsande
områdens in-
förlifvande
med huvud-
staden.

(Forts.)

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.
(Forts.)

ligare ordning, får afdelningen hemställa, att motionen icke måtte bifallas.» På grund af detta första afdelningens yttrande hemställde också beredningsutskottet i sitt utlåtande om afslag å motionen, hvilket ock blef stadsfullmäktiges beslut. I november 1905 fingo stadsfullmäktige emellertid till sig öfverlämnad en note ur protokollet öfver justitiedepartementets ärenden för den 17 juni samma år med anmodan till öfverståthållareämbetet. inkomma med underdånigt yttrande, »huruvida ej de tätt bebyggda samhällen, som äro belägna intill Stockholm, lämpligen borde med staden införlifvas, och hvilka af dessa samhällen, som i sådan händelse därvid närmast borde ifrågakomma». Då funno både första afdelningen och beredningsutskottet lämpligt att tillsätta en kommitté för utförandet af detta uppdrag. Detta blef också stadsfullmäktiges beslut. Då jag varit med om att motionera om saken, så är det tämligen naturligt, att jag med stort intresse motsett kommitterades förslag. Det gläder mig därför på det högsta att finna, att kommittén icke allenast på ett i det hela utmärkt sätt fullgjort sitt uppdrag utan ock att ärendet nu föreligger till stadsfullmäktiges afgörande.

På sid. 9 uti sitt betänkande yttrar emellertid kommittén följande: »Flera af de nu omförmälda socknarna har kommittén ansett sig sakna anledning att göra till föremål för utredning. Det med införlifningen afsedda syftet synes nämligen kunna nås redan genom inkorporering af de här angifna socknarna, hvilka, såsom nedan närmare upplyses, hafva en areal af nära sju gånger stadens nuvarande. Att, på sätt framkastats, gifva införlifningen en än större omfattning, torde icke vara välbetänkt, enär stadens utsträckning därigenom skulle blifva sådan, att den kommunala förvaltningen komme att i hög grad försvåras och säkerligen också blifva onödigt dyrbar, utan att, enligt kommitténs uppfattning, någon motsvarande fördel vore att vinna.» I likhet med direktör Palme vill äfven jag påpeka, att kommittén längre ned på samma sida säger: »Till äfventyrs kunde ifrågasättas, om icke en eller annan af de öfriga Stockholms närliggande socknarna borde framför någon eller några af de ofvan omförmälda blifva föremål för införlifning med hufvudstaden. Det kan väl ej förnekas, att många skäl tala för införlifning med Stockholm, exempelvis af Danderyds socken med Djursholms köping» m. m.

Rörande yttrandet i den sista punkten är jag fullt ense med herrar kommitterade därom, att man icke kan förneka lämpligheten af att äfven införlifva Danderyds socken. Herr Palme anförde en del

skäl därför, som jag anser vara mycket talande. Han framhöll, att det vore synnerlig olämpligt, att Stockholms stad, då den tänker sig att få en hamnanläggning vid Brunnsviken till stånd, icke skulle behärska bägge stränderna af inloppet dit. Detta uttalande ber jag att få understryka och taga fasta på. Precis samma skäl föreligga, synes mig, rörande Skurusund. Det är väl icke någon bland herrar stadsfullmäktige, som ser framåt i tiden, hvilken icke måste erkänna, att Moranedskaualen, hvilken vid flera tillfällen varit föreslagen att anläggas, förr eller senare måste komma till stånd. Ty trots allt hvad som är sagt och skrivit mot densamma, framtvingas den nog på grund af sin verkligt praktiska betydelse. Att med dessa utsikter för ögonen och när man står färdig att här fatta beslut om underhandlingar rörande inkorporering af en del grannsamhällen, förbise en sådan omständighet, anser jag vara att kasta bort ett tillfälle, som kanske icke så snart återkommer.

Direktör Palme nämnde nyss på tal om Bo socken några ord om den bana, som är projekterad att dragas öfver Värmdö, och anförde därvid, att omkring denna bana snart komme att uppstå stora, lifliga och folkrika samhällen. Äfven detta utgör ett starkt skäl för att jämväl Bo socken skulle tagas med vid inkorporeringen, men det allra förnämsta skälet för inkorporering af Bo socken anser jag vara, att Stockholms stad genom en dylik inkorporering skulle komma att behärska båda stränderna genom Skurusund, hvilket vore af stor betydelse både för Stockholms stad och för den blifvande Moranedskaualen.

Rörande frågan om inkorporering af Danderyds socken behöfver jag icke yttra mig, då herr Palme redan anförts skäl därför, som jag anser vara ytterst tungt vägande.

Om man ser på den karta som åtföljer det föreliggande kommittéutlåtandet och därå intagna Spånga socken, förefaller mycket egendomligt, såsom också någon här redan påpekat, att se hvilka gränser kommitterade utstakat kring det område, som föreslagits till inkorporering. Så t. ex. hafva de ifrågasatt, att Solna socken med Sundbyberg skulle inkorporeras, men däremot uteslutit det bredvid Sundbyberg liggande Dufbo. Detta anser jag af många skäl olämpligt, och icke minst därför att Dufbo samhälle varit bland dem, som begärt att tillsammans med Sundbyberg få anlägga spårvägar till Stockholm. Utom Dufbo finnas inom Spånga socken Solhem, Bromsten m. fl. nya lifskraftiga samhällen. Härjämte vill jag fästa uppmärksamheten på en sak, som icke är oviktig för

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med lufvud-
staden.
(Forts.)

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.

(Forts.)

Stockholms stad, nämligen, att det nya exercisfältet ligger inom Spånga socken. Allt detta gör, att jag anser, att man borde tagit stegen så tillvida fullt ut, att man föreslagit både Bo, Danderyd och Spånga socknar till införlifning med Stockholm.

Jag skulle här kunna anföra ännu flera skäl för denna min uppfattning, men jag vill icke upptaga herrarnas tid längre. Af hvad jag här tagit mig friheten yttra torde tydligen framgå, att skäl förefinnas — såsom också kommitterade själfva erkänt — att äfven andra samhällen, än dem de föreslagit, böra inkorporeras med Stockholm.

I olikhet med herr Palme ber jag därför att få yrka på en ändring af första punkten i beredningsutskottets hemställan, så tillvida, att jag föreslår, att punkt 1) erhåller följande lydelse:

att stadsfullmäktige måtte, med förklarande att Bo, Nacka, Brännkyrka, Lidingö, Danderyd, Spånga, Solna och Bromma socknar med inom nämnda socknar nu befintliga köpingar och samhällen enligt stadsfullmäktiges åsikt böra införlifvas med Stockholms stad etc. — lika med utskottets hemställan.

Jag anhåller, att herr ordföranden måtte framställa proposition på detta mitt yrkande.

Herr Dahlberg: Herr ordförande, mina herrar! Innebörden af det uppdrag, som kommittén på sin tid erhöll, angifves i beredningsutskottets betänkande n:o 23 för år 1905. Det heter där, att den ifrågasatta kommittén enligt utskottets tanke ej bör vara underkastad någon på förhand gifven begränsning i fråga om de områden, hvilka skulle blifva föremål för dess undersökningar, men synes kommitténs uppdrag å andra sidan tills vidare ej böra omfatta mer än en utredning och således icke utsträckas till att inbegripa jämväl underhandlingar i ämnet med det ena eller andra grannsamhället.

Lösandet af den kommittén förelagda uppgift, har på grund af uppgiftens beskaffenhet varit förenadt med ganska stora svårigheter. Kommitténs uppdrag har nämligen varit å ena sidan för vidsträckt — det saknar begränsning — å andra sidan för trångt — kommittén hade icke någon möjlighet att sätta sig i förbindelse med vederbörande inom angränsande samhällen för annat ändamål än för att från dem inhemta upplysningar, hvilka de meddelade, om de därtill voro villiga. Med afseende å omfattningen af de områden, som skulle göras till föremål för kommitténs utred-

ningar, har denna haft fullt fria händer. Men det hade naturligtvis för kommittén varit vida angenämare, om det på förhand varit bestämdt, åt hvilket håll man skulle vända sig och hvilka kommuner och andra samhällen som skulle blifva föremål för kommitténs utredning. Då det icke förelegat en sådan begränsning, ha kommitterade ansett sig böra inskränka utredningen att omfatta endast sådana områden, som man ansett lämpligt att i ett sammanhang ifrågasätta till inkorporering. Kommitterade ha emellertid erkänt, att man kunde ha gjort äfven Danderyd och Spånga socknar till föremål för utredning. Men på de grunder, som i kommittébetänkandet anförts, har man stannat vid det förslag, som nu föreligger.

Hvad särskildt Danderyd angår, vill jag emellertid fästa uppmärksamheten därpå, att åt det hållet har man en alldeles naturlig gräns genom Värtan och Brunnsviken, såsom herrarna lätt kunna öfvertyga sig om vid en blick på kartan. Och mellan den egentliga staden och denna gränslinje ligger ett mycket afsevärdt område, som finnes att för stadens ändamål disponera, om nämligen en gång uppgörelse därom kan komma till stånd med kronan, som ju äger hufvudsakliga delen af detta område, den s. k. Norra Djurgården. Kommitterade ha ansett, att då man haft denna naturliga gräns, det icke varit anledning att gå utöfver den åt detta håll, särskildt vid det förhållande att man tagit med och gjort till föremål för utredning om angränsande socken, nämligen Lidingö, som innefattar en synnerligen stor mängd af utvecklingsmöjligheter för Stockholms stad i ett som annat afseende såväl med hänsyn till egna hemsområden som ifråga om mark för fabriker o. d. samt hamn- och andra anläggningar, för hvilket det kan vara gagneligt för staden att erhålla större områden än den nu har tillgång till. Skäl af den art som herr Palme antagit för att icke göra Danderyd till föremål för utredningen, hafva icke varit bestämmande för kommittén, därom ber jag herrarna vara öfvertygade.

Hvad Spånga angår, har denna kommun synts kommitterade ligga alldeles för långt utanför staden för att tagas med i räkningen. Det hade kanske varit godt, om man kunde ha tagit med vissa samhällen inom denna socken, nämligen Dufbo, Bromsten och Solhem och gjort dem till föremål för undersökning. Men på de skäl, som finnas anförda i kommittébetänkandet, har kommittén ansett olämpligt att ifrågasätta inkorporering af enstaka samhällen

Angående
angränsande
områdens in-
förlifvande
med hafvud-
staden.
(Forts.)

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.
(Forts.)

eller delar af en kommun och har icke ansett sig böra göra något undantag för nu nämnda samhällen inom Spånga socken.

Att man föredragit Nacka framför Danderyd — öfver hvilket en talare uttryckte sin förvåning —, beror helt naturligt därpå, att Nacka socken omsluter till en stor del Hammarbysjö-leden, och det har synts kommitterade vara en tvingande nödvändighet att af den anledningen söka få Nacka socken med vid en blifvande inkorporering.

I de anmärkningar, som en föregående talare framställde mot kommitténs utlåtande, i hvad det afser inkorporering i kyrkligt afseende, af de föreslagna kommunerna, har den ärade talaren, kan jag säga, redan framhållit de synpunkter, som för kommittén varit bestämmande, då den icke företagit någon utredning eller nu föreslagit någon åtgärd i sådant syfte. Kommittén har nämligen icke ansett en inkorporering af ifrågavarande kommuner i kyrkligt afseende *nu* absolut nödvändig, och kommittén har vid sådant förhållande funnit sig icke böra genom att på programmet upptaga inkorporering jemväl i eklesiastiskt afseende ytterligare försvåra den enligt kommitténs förmenande därförutan nog svårlösta frågan om de af kommittén föreslagna samhällenas inkorporering i af kommittén ifrågasatt omfattning. Dessutom har kommittén ansett, att den lämpliga tiden för ett införlifvande äfven i kyrkligt afseende af de föreslagna kommunerna med Stockholm, den kommer, såsom en föregående talare påpekade, just i sammanhang med blifvande prestlöneregleringar. I detta sammanhang vill jag också nämna, att det synes mig icke vara något hinder för stadsfullmäktige att, om de finna en eller annan kommun utöfver dem, kommittén föreslagit, böra införlifvas med Stockholm, när som helst fatta beslut i det afseendet. Jag föreställer mig att äfven i fråga om en sådan kommun, som nu icke varit föremål för direkt utredning från kommitténs sida, skall det arbete, som kommittén här har nedlagdt beträffande nu ifrågavarande kommuner, vara till stort gagn såsom ledning.

Medan jag nu har ordet, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på en sak, som kanske icke bör lämnas alldeles oanmärkt. Jag anser mig böra uttryckligen betona, att de beräkningar, som kommitterade här framlagt om, huru en eventuell inkorporering af de föreslagna samhällena skulle i ekonomiskt afseende ställa sig för Stockholms astad, äro ytterst approximativa. Beträffande de uppgifter, som ligga till grund för dessa beräkningar och som vi

införskaffat från vederbörande myndigheter och kommuner, är jag väl öfvertygad om, att de äro så tillförlitliga, som det varit möjligt för vederbörande att lämna dem, men de äro i allt fall ej tillräckliga för att utgöra grund för ens en något så när exakt beräkning i förevarande afseende. Dessutom afse som herrarne torde bemärkt, dessa beräkningar hufvudsakligen de årliga utgifter som man under den närmaste tiden torde hafva att förvänta. Beträffande de utgifter åter, som staden med visshet kommer att få vidkännas på grund af kraf på nya anläggningar, byggnader o. d., som från samhällenas sida komma att framställas, har man ej uppgjort några beräkningar och om dem har man i frågans närvarande läge ej heller kunnat uppgöra några beräkningar.

Om nu Stockholms stad gifver sig in på detta företag att söka med sig införlifva en eller annan eller alla de samhällen som äro ifrågasatta, innebär det naturligtvis för staden att beträffande frågans ekonomiska innebörd i mer eller mindre mån begifva sig ut i det okända. Om man emellertid anser, att de fördelar som staden vinner i andra afseenden, äro af den betydelse, att man bör taga detta steg ut i det okända — och jag för min del är benägen att ställa mig på den ståndpunkten — synes man mig i allt fall åtminstone för närvarande bära i afseende å inkorporeringens affattning stanna vid hvad kommitterade föreslagit. Jag tror för min del, att det torde blifva svårt nog att genomföra inkorporering redan af de samhällen, som kommittén här föreslagit. Och jag håller före, att, om man verkligen vill komma därhän, att dessa samhällen skola med Stockholm införlifvas, man icke bör göra lösningen af frågan därom svårare, genom att nu föreslå än flera samhällens inkorporering. Det blir tillräckligt många samhällen, som vederbörande få att förhandla med vid bifall till utskottets förslag, till hvilket jag, herr ordförande, ber att få yrka bifall.

Herr Kinnwall: Herr ordförande, mina herrar! Stockholms stad växer med snabba steg, år efter år, till en storstad. Det nuvarande området är alltför trångt, och följderna däraf ha redan visat sig. Man har därför måst se sig om efter utvidgadt utrymme för staden dels genom inköp af mark, dels ock genom inkorporering af kringliggande samhällen. Det gläder mig finna, att inkorporeringsfrågan förts så pass långt fram, som den nu kommit. Det gäller emellertid att ha en vid blick på tingen. Man

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.
(Forts.)

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.
(Forts.)

måste handla, icke för stunden, utan för en lång, mycket lång framtid. Och då tror jag i likhet med tre föregående talare, som här yttrat sig i frågan, att man bör utsträcka inkorporeringen till ännu några flera samhällen, än dem kommittén föreslagit. Här har nämnts Boo samt Danderyds och Spånga socknar. Skälen för inkorporering af Djursholm och Boo ligga så i öppen dag och ha blifvit så tydligt och klart framhållna här, att jag nu icke behöfver upptaga herrarnas tid med att ytterligare i någon mån betona de skäl, som redan anförts.

Däremot vill jag nämna några ord beträffande Spånga. Kommittén har föreslagit, att Bromma och Solna jämte Sundbyberg skulle inkorporeras med Stockholm. Alldeles inpå Sundbyberg men i Spånga socken ligger ett välordnad egnahemssamhälle, där ett antal af Stockholms innevånare, kan jag säga, bo, men ha sitt arbete i Stockholm. Det bör särskildt här framhållas med afseende å detta samhälle — jag syftar på Dufbo — att det är synnerligen väl ordnad och dess ekonomi är kanske den bästa bland de villasamhällen, som ligga i närheten af Stockholm. Vore det nu så, att Sundbyberg blefve inkorporerad med Stockholm, men icke Dufbo, ja, då torde väl följderna blifva den, att Dufbo, som verkligen fyller ett stort behof och som gått i spetsen, då det gällt att slå in på en god väg och visa, huru ett egnahemssamhälle bör skötas, komme att gå tillbaka. Ett sådant förhållande vore i många afseenden olyckligt. Nu förstår jag mycket väl, att kommitterade icke kunnat föreslå till inkorporering allenast Dufbo utan skulle detta samhälle inkorporeras med Stockholm bör jämväl hela Spånga socken tagas med. Det uppstode annars allt för svåra förhållanden att ordna. Utom andra villasamhällen ligga inom Spånga utom Dufbo äfven egnahemskolonien »Solhem», grundadt liksom Dufbo af bolaget »Hem på Landet».

Det har här blifvit sagdt, att Spånga skulle ligga långt uppe i Uppland — så yttrade sig nyss en talare. Men kan man verkligen säga, att ett samhälle ligger långt uppe i Uppland, då man från Stockholm kommer dit på en kvarts timme eller 20 minuter? Jag tror det icke. Och dessutom hafva de, som byggt egna hem där, icke ansett det vara långt ifrån Stockholm. De resa nämligen i många fall dagligen in till sitt arbete här i Stockholm. Jag tillåter mig lägga särskildt vikt på önskvärdheten att Spånga blefve inkorporerad med Stockholm. I öfrigt ber jag få förena mig med herr Rystedt i hans hemställan, att förutom de samhällen, som

kommittén föreslagit, jämväl Boo, Danderyd och Spånga med inom nämnda socknar nu befintliga köpingar och samhällen skulle införlifvas med Stockholm.

Medan jag nu har ordet, kan jag icke underlåta att uttrycka min stora glädje öfver, att denna för vårt samhälle och omkringliggande samhällen så viktiga fråga äntligen förts så pass långt fram, som nu skett, och jag vill på samma gång uttala en önskan, att den må komma att gå vidare raskt framåt och snart föras till ett lyckligt slut. Vi skulle därigenom undvika många obehag. Och särskildt skulle en hel del debatter, sådana, som under den gångna tiden förts inom stadsfullmäktige, kunna undvikas. Vi skulle då slippa principdebatter rörande upplåtelse af tomtar med eller utan tomträtt. Om stadsfullmäktige besluta att upplåta stadens mark med tomträtt, blir det i allt fall tillfälle för egnahemsbyggaren att välja, om han vill köpa sig egen mark eller endast förvärfva tomträtt till densamma. Ty det finnes mycken mark i de här ifrågasatta samhällena, som är i enskild ägo. Och då går det för sig för den, som vill ha sitt egna hem på fri och egen grund, att köpa tomt.

Vi befriades ifrån öfverläggningar, som understundom kunna blifva hetsiga nog, då det gäller att afgöra, om tillstånd skall lämnas våra grannsamhällen att mot betalning få en skvätt vatten från Stockholms vattenledningsverk eller att få köpa gas eller elektricitet från stadens verk eller få sina kommunikationer till Stockholm ordnade, hvilket är en så viktig faktor, då det gäller egna hem. Fördelarna af vatten, gas etc. föreställer jag mig komma af sig själft egnahemssamhällena till godo, då dessa blifva införlifvade med Stockholm.

Och sist men icke minst vill jag särskildt framhålla, att genom en dylik inkorporering är en stor betingelse uppfylld för att vi skola få många, många egna hem. Det är dylika egna hem, som säkert och på en naturlig väg leda till målet, att slippa ifrån att få hyror och tomtvärden stegrade i det oändliga. Det är santt, att idealet är svårt att nå, särskildt inom en så stor stad som Stockholm. Men hvarje eget hem, om än litet, för dock ett steg i rätt riktning till gagn för vårt samhälle, som vi ju alla älska.

Herr vice ordföranden: Herr ordförande, mina herrar! Här har framställts det yrkandet, att den inkorporering, som här är ifrågasatt, skulle ytterligare utsträckas. Jag vill dock hemställa,

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.
(Forts.)

Angående
angränsande
områdets in-
förlifvande
med hufvud-
staden.
(Forts.)

om detta kan vara klokt. Stadsfullmäktige ha tillsatt en kommitté af sakkunniga personer. Dessa ha öfvervägt hithörande frågor och framlagt sitt förslag om begränsning i fråga om inkorporeringens omfattning. Man kan vara öfvertygad om, att kommittén har haft under pröfning frågan om alla de under denna debatt föreslagna kommunernas inkorporering och ansett det icke vara klokt att nu utsträcka förslaget att omfatta äfven deras inkorporering. Det ligger en styrka i begränsning. Vill man såsom den siste talaren ha denna sak snabbt afgjord, då är det klart, att detta underlättas, om man begränsar sig till de kommuner, hvarom kommittén framställt förslag.

För öfrigt, skulle det förefinnas något behof eller någon önskan hos öfriga här nämnda kommuner att blifva inkorporerade med Stockholms stad, står det dem fritt att till vederbörande underhandlare och sedan till stadsfullmäktige framställa sina önskemål i den vägen. Skulle det däremot icke finnas något sådant önskemål hos dem, utan stadsfullmäktige skulle i första hand göra sina kraf gällande, kommer detta att försvåra underhandlingsfrågan i dess helhet. Jag tror för min del, att denna fråga i allt fall, äfven med den begränsning kommittén gifvit den, kommer att vara synnerligen svårlöst, likasom man kan vara öfvertygad om, att det är af synnerlig vikt, att den under den närmaste tiden blir afgjord.

Under sådana förhållanden och då det gamla ordspråket, som säger, att »den, som gapar öfver mycket, mister ofta hela stycket», äfven här kan ha sin tillämpning, hemställer jag, om icke herrar stadsfullmäktige nu i dag ville stanna vid det förslag, som beredningsutskottet framställt.

Herr Rystedt: Herr vice ordföranden har fullkomligt rätt i hvad han nyss sade, att det kommer att möta mycket stora svårigheter att få den nu föreslagna inkorporeringen till stånd och att de kommitterade, som få i uppdrag att underhandla med vederbörande kommuner, komma att få ett drygt arbete. Men däremot kan jag icke ansluta mig till hvad herr vice ordföranden vidare sade, nämligen att det icke skulla vara klokt att nu förorda, att man borde medtaga äfven de af mig föreslagna samhällena. Jo, herr vice ordförande och mina herrar, det är klokt, det är klokt därför att stadsfullmäktige därigenom redan från början visa, hvad de önska, och kommitterades uppdrag att underhandla med kommunerna ifråga blir icke svårare därför, ty det är många af de

af utskottet föreslagna kommunerna, där de allra största svårigheter torde komma att möta. Jag upprepar, hvad jag sade nyss: just för att Stockholms stad skall kunna behärska båda stränderna vid Skurusund och vid inloppet till Brunnsviken är det klokt att inkorporera såväl Boo som Danderyds socknar.

Enligt det föreliggande kommittébetänkandet och beredningsutskottets utlåtande är det ju föreslaget att Lidingö socken skall inkorporeras, hvarigenom Stockholms stad skulle komma att behärska norra stranden af Halfkakssundet, men icke den södra samt Nacka socken, hvarigenom Skurusundets västra strand skulle äfven komma att tillhöra staden men icke den östra och detta anser jag för min del vara mycket oklokt. Inkorporeras hela Boo socken kommer däremot både Halfkakssundets södra strand och Skurusundets östra strand att införlivas med staden, hvilket för densamma vore till stor fördel, särskildt för framtiden. Hvad Spånga socken beträffar har herr Kinnwall nyss ytterligare påpekat hur klokt det skulle vara att inkorporera äfven denna socken.

På de skäl som jag nu och förut här tagit mig friheten att framhålla ber jag att få yrka bifall till det af mig föreslagna tillägget till 1:a punkten i beredningsutskottets utlåtande.

Herr Palme: För att icke början af herr vice ordförandens tal skall stå alldeles oemotsagd vill jag yttra ett par ord. Herr vice ordföranden har nämligen talat om, att här varit tillsatt en kommitté af sakkunniga, som tagit denna fråga under öfvervägande, och denna kommitté har säkerligen beaktat — menar han — alla de på saken inverkan omständigheterna och kommit till det resultat, att dessa kommuner icke borde vara fler än de nu föreslagna.

Jag kan icke dela herr vice ordförandens stora värn för kommittéarbeten i allmänhet taget, så att man utan något som helst bevis skulle gå in på hvad af en kommitté säges. Jag anser nämligen — jag sade det nyss, och jag upprepar det — att kommittén icke framlagt några som helst bindande skäl och bevis, hvarför icke de socknar som vi tala om här böra vara föremål för inkorporering lika väl som öfriga fem nämnda.

Herr Wallenberg: Jag vill påpeka för den siste ärade talaren, att det uppdrag som kommittén fick var att utreda frågan angående till Stockholms stad angränsande områdets införlivande med Stockholm. De områden eller socknar som det nu är fråga

Angående
angränsande
områdets in-
förlivande
med hufvud-
staden.

(Forts.)

Angående
angränsande
områdens in-
förlifvande
med hufvud-
staden.

(Forts.)

om att tillägga, gränsa icke till Stockholm; de ligga bortom de områden, hvilka kommittén föreslagit böra införlifvas med Stockholm. Således kan man utgå ifrån att kommittén icke hade i uppdrag att gå så långt.

Nu får jag verkligen säga, att om herrarne vilja uppdraga åt nya delegerade att underhandla om införlifvandet af de utaf kommittén föreslagna socknar och områden, så är den uppgiften för närvarande alldeles tillräckligt stor. Att gå därutöfver är för närvarande onödigt, ty det står ju herrar stadsfullmäktige och för resten herrar kommitterade också fritt att under det dessa förhandlingar pågå, utsträcka området för förhandlingarna. Om det skulle visa sig nödvändigt att därvidlag utvidga fullmakten, är det ju en oändligt lätt sak.

Då jag kommit till samma resultat som öfriga kamrater i kommittén, nämligen att det vore klokt att för närvarande begränsa uppgiften till de af oss föreslagna socknarna och att det för närvarande också är alldeles tillräckligt för Stockholm att införlifva dessa områden, så ber jag, herr ordförande, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Palme: Det beror ju på hur man tar ordet »angränsande»; det kan tagas i vidsträcktare och i snäfvare betydelse. Tar man det likväl i dess allra snäfvaste betydelse, så bör man i alla fall härvidlag medtaga Danderyds socken, ty den stöter alldeles intill Stockholms jurisdiktionsområde, nämligen vid Stocksund.

Herr Wassberg: Jag är förekommen af den närmast föregående talaren. Jag begärde ordet för att påpeka att Danderyds socken är mer angränsande till Stockholm än vissa delar af Nacka socken, som på det hela taget ligger betydligt mer fjärran från hufvudstaden.

För min del kan jag icke finna något skäl hvarför man icke skulle underhandla äfven med Danderyds och Bromma socknar för att införlifva dessa med Stockholm på samma gång som de öfriga.

Punkt 2:o.

Herr vice ordföranden: Herr ordförande, mina herrar! Jag hemställer att det nu beslutade valet af tre delegerade måtte företagas i dag och att till delegerade för inkorporeringsfrågor måtte,

genom acklamation utses herrar Martin, E., auditör, stadsfullmäktig, von Otter, C. F., frih., t. f. kammarråd, Sahlin, M. R., f. d. generaldirektör.

§ 13.

Herr Fries: Herr ordförande, mina herrar! Då detta ärende var före i öfverstyrelsen för hufvudstadens folkskolor, tog jag mig friheten att reservera mig emot beslutet, och denna reservation blef också antecknad i protokollet. Min reservation gäller emellertid icke precis det här föreliggande förslaget, att vi skola bevilja 10,000 kronor till understödjande af skollofskoloniernas verksamhet, utan min reservation var egentligen baserad därpå, att jag ansåg detta ärende vara alldeles för litet utredt, särskildt med hänsyn till dess ingalunda obetydande utan ganska vidtomfattande konsekvenser.

Om herrarne behaga se på den utredning, som här är förebragt, finna vi, att i den första skrifvelsen, som är aflåten af centralstyrelsen för Stockholms skollofskolonier, yttras — utskottets utlåtande sid. 7 — att styrelsen väl inser, att företaget framgent måste väsentligt byggas på anslag af de olika församlingarna och på tillfälliga gåfvor af enskilda personer, och att stadens medel endast i mindre utsträckning kunna tagas i anspråk för detta syfte. Ungefär detsamma upprepar också folkskoleöfverstyrelsen i sitt utlåtande.

Jag har i flera år suttit i skollofskolonistyrelsen inom Nikolai församling. Jag har också inspekterat flera af dess kolonier, och jag får för min del säga, att jag hyser det allra varmaste intresse för dessa skollofskolonier. Jag kan med glädje konstatera, att de hafva gjort stor nytta på barnen, och att de därför äro värda allt understöd från det allmännas och framför allt från de enskildas sida. Jag kan likväl för min del icke vara med om, att vi skola gå till ett beslut med så att säga förtäckt anlete i tron, att det kommer att stanna vid 10,000 kronor eller att anslaget möjligen kommer att höjas litet successivt. Nej, mina herrar, från och med denna dagens beslut komma vi helt säkert att få upplefva, att de enskilda församlingarna icke vidare komma att bidra till kolonierna, åtminstone icke med några som helst afsevärda summor, ty församlingsmedlemmarna komma att säga, att de icke förstå, hvarför detta skall sättas på församlingarnas debetsida, då man i

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

got om, tyckte jag, att det var oklart hur stora behofven verkligen voro att få pengar. Då vill jag blott påpeka, att bland inkomsterna har varit och blifver nog fortfarande bidrag från församlingarna med 23,200 kronor samt att behållningen från föregående år är 32,700 kronor. Om vi summera ihop dessa belopp och draga summan af den ifrån hvad skollofskolonierna kostade under förlidet år, 77,000 kronor, så äro vi inne på en balans af ungefär 20,000 kronor. Alltså om vi få 10,000 från Stockholms stadsfullmäktige, så kan centralstyrelsen för skollofskolonierna möjligen få 10—11,000 kronor till genom enskild välgörenhet för att icke behöfva minska koloniernas antal under det år som nu är. Samma betänkligheter som herr Fries hyste hafva under en tid också uttalats inom centralstyrelsen, men nöden har ingen lag. För att icke behöfva förminska antalet kolonier i år har man varit tvungen att i sin nöd vända sig till stadsfullmäktige med begäran att de nu ville åtminstone bevilja 10,000 kronor.

Då herr Fries nyss sade att det endast är ett mindretal barn som komma i åtnjutande af vistelsen på landet, har han mycket rätt däri. Det är faktiskt endast en bråkdel, en 10 % ungefär af de behöfvande som kunna komma ut på landet, så nog behöfs det i verkligheten mycket mer. Det är ju så, att sedan skolläkaren först utgallrat så många han anser behöfva komma till dessa kolonier, så får han sedan gallra en eller två gånger till för att få med de allra fattigaste och i öfrigt mest i behof varande. När man får del af muntliga och skriftliga skildringar af de lärare och lärarinnor som varit med barnen på landet, så är det rörande att höra hur friska barnen blifva under sin vistelse där, och hur ledsna de sedan äro att lämna landet för att återvända till de trånga, osunda bostäderna i staden. Man kan därför våga påstå att skollofskolonierna äro till en ren välsignelse för det uppväxande släktet. Om man, i likhet med hvad herr Fries tycktes göra, fruktar för att det skall komma därhän, att det blir kommunen som slutligen får bära hela tungan för verksamheten, så vill jag säga att det är icke bortkastade pengar. Valutan kommer igen på annat sätt. Så länge det går att hålla det privata intresset härför vid makt och så länge man kan få privata tillskott, bör dock verksamheten fortgå på samma sätt som hittills. Jag har varit närvarande vid kyrkostämmor, då det föreslagits att anslå 2,000 kronor till verksamheten; då har ofta talare stigit upp och begärt 4- eller 5,000 kronor, och församlingen har varit nära att utan vi-

däre bevilja så stora belopp. Detta visar att kännedomen om den goda verkan skollofskolonierna utöfvar, trängt djupt ned i leden.

Jag tror icke att det skulle vara svårt att vid de blifvande kyrkostämmorna i maj månad i år få församlingarna att i högre grad än förut bidra till skollofskoloniverksamheten, om proposition därom framställdes. Det förhåller sig emellertid så, att kolonierna måste vara utrustade redan i maj för att kunna träda i verksamhet under kommande sommar; det är således hög tid att få svar från stadsfullmäktige, huruvida dessa 10,000 kronor nu kunna beviljas eller icke, och jag ber därför i barmhärtighetens namn, att beloppet beviljas för i år, då skollofskolonierna — om jag så får uttrycka mig — blifvit narrade på storleken af inkomst-beloppet från »Barnens dag» för senaste året.

Jag anhåller därför, herr ordförande, att stadsfullmäktige måtte bifalla hvad utskottet och motionärerna här föreslagit.

Herr Lundbergh: Herr ordförande, mina herrar! Jag behöfde kanske icke här påpeka, att det behjärtansvärda ändamålet med detta anslag stått lika klart för första afdelningens ledamöter som för hvar och en annan. Man har emellertid inom afdelningen varit tveksam, huruvida staden borde bevilja det nu begärda bidraget. Afdelningen har naturligtvis här som alltid fått taga hänsyn hufvudsakligen till budgeten. Man bör icke kunna neka till, att herrar stadsfullmäktige i dessa tider få vara litet försiktiga med sina bidrag till alla de olika ändamål som kunna ifrågakomma, huru behjärtansvärda dessa än må vara. Afdelningen har, säger jag, ställt sig något tveksam härvidlag. Det heter nämligen i dess utlåtande: »Ehuru afdelningen fullt behjärtar den stora nytta, skollofskoloniverksamhet måste medföra, kan afdelningen dock icke annat än ställa sig tveksam, huruvida staden skall bevilja det nu begärda bidraget. Det är nämligen att förutsätta, att, om staden en gång beviljat anslag, anspråk på ökad bidrag arligen skall framkomma, hvarförutom kan befaras, att det privata intresset minskas, äfvensom att församlingarna icke längre skola finna anledning öka sina bidrag».

Folkskoleöfverstyrelsen har emellertid ställt sig på annan ståndpunkt. Öfverstyrelsen anser, att herrar stadsfullmäktige icke längre skola stå främmande för ett sådant ändamål, som det här är fråga om, och utskottet har gifvit folkskoleöfverstyrelsen sitt understöd. Detta kan ju möjligen vara riktigt, det vill jag icke alls be-

190
Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

tvifla, men det måste ännu starkare än som skett pointeras, att, om herrar stadsfullmäktige fatta beslut i sådan riktning, man icke får inbilla sig, att — såsom en föregående talare också mycket riktigt sagt — konsekvenserna ej kunna blifva ganska ödesdigra. Hafva stadsfullmäktige vid detta tillfälle sagt A få de nog äfven säga B. Jag skall icke så mycket fästa mig vid att församlingarna möjligen kunna draga sig undan såsom bidragande, ty det gör ju på det hela taget detsamma. Det drabbar ju Stockholms stads invånare ungefär lika mycket, vare sig församlingarna eller staden taxerar ut dessa bidrag. Men hvad som är alldeles säkert — och herrarne skola icke inbilla sig något annat — är, att det privata initiativet kommer att mer och mer, kanske helt och hållet försvinna, ty det privata initiativet tages så kraftigt i anspråk vid alla möjliga tillfällen, att, om man på detta håll en gång sett, att herrar stadsfullmäktige tagit sig an en sak, stadsfullmäktige nog också fortfarande få göra detta i allt större utsträckning. Hittills har det ju hetat, att vi hafva så och så mycket penningar i kassan och att för dessa penningar kunna utskickas så och så många skollofskolonier. Men herrarne kunna vara säkra på, att det hädanefter kommer att heta: vi hafva så och så många barn att skicka ut, och härtill behöfva vi och så och så mycket penningar; vi gå till stadsfullmäktige.

Det är endast detta jag velat framhålla, men har för öfrigt intet yrkande.

Herr Dyrssen: Herr ordförande, mina herrar! Min ärade kamrat i drätselnämnden har i viss mån förekommit mig. Men då han slutade med att icke göra något yrkande, vill jag däremot göra detta.

Visserligen inser drätselnämnden till fullo det behjärtansvärda i saken, men den har ställt sig afvisande, emedan den har klart för sig, att, om staden inskrider, bidragen från församlingar och enskilda så småningom komma att sina ut.

Nu säger öfverstyrelsen: »Det torde böra tagas i öfvervägande, huruvida ej nu den tidpunkt är kommen, då ej heller Stockholms stad kan undandraga sig att lämna bidrag till de härifrån utgående skollofskoloniernas underhåll.» Detta yttrades med hänvisning till hvad stadsfullmäktige i Göteborg hafva beviljat.

Ett litet stycke längre ned säger öfverstyrelsen vidare: »Någon verklig grund finnes väl heller icke att befara, det de enskildes

och församlingarnas intresse och offervillighet för skollofskolonierna skulle minskas, om centralstyrelsens ansökan af stadsfullmäktige beviljades.»

Nu synes det mig, som om tidpunkten alldeles icke vore kommen att inskrida, enär, såsom af kammarkontorets utredning framgår, behållningen för 1906 uppgick till 32,700 kronor. För 1907 äro räkenskaperna för de olika skollofskolonierna ännu icke inkomna. Dock vet man, att en af inkomstposterna, nämligen inkomsten från Barnens dag, har gått ned med 14,000 kronor. Men man har ju rättighet att förutsätta, att de öfriga inkomstposterna hafva stått på ungefär samma nivå som 1906. Då skulle således enligt denna beräkningsgrund äfven för 1907 hafva uppstått ett överskott, nämligen på ca 19,000 kronor, för så vidt lika många barn och skollofskolonier utrustades.

Vid detta förhållande synes det mig, som om de icke blott för 1906 utan äfven för 1907 uppkomna behållningarne, kunde anvisas för ändamålet.

Om man ställer denna uppfattning i jämbredd med hvad öfverstyrelsen yttrar om, att den ingalunda anser någon grund föreligga för att de enskildes och församlingarnas intresse och offervillighet skall minskas, tycker jag verkligen, att det icke föreligger skäl att nu inskrida. Behållning finnes, och intresset kommer icke att minskas. Hvad är det då, som öfver hufvud taget motiverar ett inskridande af stadsfullmäktige.

Slå vi nu in på denna väg, komma enligt mitt förmenande anspråken på stadsfullmäktige att år från år växa. Det kommer att heta, att alla barn, som behöfva rekreation, under sommaren skola på stadens bekostnad sändas till landet. Jag unnar alla dessa fattiga barn af fullt hjärta frisk luft samt tillfälle att glädjas åt sol och grönska. Men de, som hafva medel och intresse för saken, få härvid inskrida. Det får icke läggas på staden, ty det blir en utgift, som kommer att ökas år från år. Sedan diskussionen i detta ärende började, hafva, efter hvad vi hört af herr Buhre, anspråken redan vuxit från 10,000 till 20,000 kronor, och de komma att ytterligare växa.

På grund af hvad jag nu anfört och då drätselnämnden måste i dessa dyra tider ovillkorligen se på, att vi icke kasta oss in i företag, hvilka vi med en viss grad af säkerhet kunna förutsätta skola blifva oss synnerligen dyrbara och för hvilka kostnaderna komma att växa, vill jag yrka afslag å utskottets hemställan.

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.

(Forts.)

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

Herr Fries: Ja, herr ordförande, jag har endast det att säga, att enligt mitt tycke både herr Buhre och herr Enell hafva talat så rätt, när de skildrat huru behöfligt det är att barnen få komma ut och huru nyttigt detta är för dem. Jag förvånar mig alls icke öfver, att herr Buhre säger, att vi behöfva 20,000 kronor. Herr Buhre hade icke behöft uppmana folkskoleöfverstyrelsen att begära 20,000 kronor för nästa år, ty, om »Barnens dag» sviker, får nog öfverstyrelsen komma in med en framställning om 100,000 kronor, särdeles om skollofskolonierna skola anordnas efter den måttstock, att hvarje barn, som behöfver komma ut på landet, också *skall* få det på stadens bekostnad.

Det är mycket möjligt, att det är synnerligen nödigt och nyttigt för samhället att så sker, och då måste vi ju betala det, men vi måste hafva klart för oss, hvart det bär. Att det icke kommer att stanna vid småsaker, tror jag mig förstå. Jag känner förhållandena i Nikolai församling. Det kan väl hända, att ett och annat af folkskolebarnen i denna församling icke behöfver komma ut på landet, men jag tror, att så godt som hvart enda barn skulle må mycket godt däraf. Jag har hört den läkare, som undersöker barnen, alltid beklaga sig öfver att det är så många flera, som borde vara med, och att det är förfärlig synd, att vi icke hafva medel.

Ja, det tycka vi alla, och det är rätt. Men skall nu staden betala detta? Ja eller nej? Herrarne måste hafva det alldeles klart för sig, hvarthän det bär. Jag är med om att betala det på min debetsedel, men jag gör det icke i den inbillningen att det stannar vid 10 eller 15 eller 20 tusen kronor.

Herr Fredrik Nilsson: Herr ordförande, mina herrar! Man kan ju förstå, att första afdelningen och andra myndigheter, som handhafva stadens ekonomi, kunna känna sig tveksamma inför en framställning om ett alldeles nytt anslag och det framhöll äfven herr Fries. Emellertid anser jag, att en sak, som genom enskild offervillighet uppehållits i 23 års tid, borde vara mogen att erhålla kommunalt understöd, helst det gäller en så viktig sak som att åt kommunen bevara den uppväxande generationens hälsa och krafter.

Det har nu äfven här, liksom vid frågans behandling inom folkskoleöfverstyrelsen, från läkarsynpunkt framhållits, att det är mycket bättre att förebygga sjukvårdskostnader genom att i tid

söka skapa ett friskt och starkt släkte. Kan man därigenom undvika att, när de nuvarande barnen blifva vuxna, få dem på sjukhus, så är det godt för samhället.

Jag tror icke heller, att de skattedragande skola hafva mycket emot att få en liten förhöjning af utskylderna för detta ändamål. De få vidkännas ganska afsevärda skatter för saker, som kunna anses för allmänheten mera främmande, till exempel för bortsprängning af backar här i staden och dylikt. Jag tror, som sagdt, att stadens invånare skola med större jämnmod bära en liten höjning af sina kommunalskatter för detta än för många andra ändamål.

Hvad jag närmast ville framhålla, är att ett bifall till denna framställning skulle lämna stadsfullmäktige och folkskoleöfverstyrelsen tillfälle att i någon mån utjämna den stora skillnad, som nu förefinnes mellan det antal barn från de olika församlingarna, som får komma ut på landet. Om herrarne se på sidan 6 af utskottets betänkande, så finna herrarne där en uppgift på huru många skolbarn från de olika församlingarna som kommit i åtnjutande af förmånen att få medfölja en skolofskoloni. Antalet växlar mellan högst 19,9 procent (inom Storkyrkoförsamlingen) samt lägst 3 procent (inom Adolf Fredriks, Gustaf Wasa och Matteus församlingar). Detta beror naturligtvis på att i vissa församlingar större frivilliga bidrag kunna påräknas. Där finnes mera rikt folk och folk, som kan disponera större summor för ändamålet. I Katarina och Maria finnes naturligtvis icke lika mycket rikt folk, som på Östermalm och i Staden mellan broarne med dess många stora bolag. Får folkskoleöfverstyrelsen dessa penningar om hand, skall den i viss mån kunna utjämna skillnaden mellan församlingarna, så att de församlingar, som äro fattigast, skola blifva i tillfälle att få något större procenttal barn ut till landet.

Herr Dyrssen undrade, hvad kommunen hade för skäl att ingripa just nu. Ja, jag skulle verkligen önska, att herr Dyrssen finge vara med på värsidan, då det gäller att välja ut de barn, som skola få sändas till landet. Då komma hundratals ansökningar, men kanske blott 10 eller 20 barn kunna uttagas från hvarje skola. Då kunde herr Dyrssen få se, *hvarför* kommunen behöfver ingripa. Jag tror, att kommunen allt för länge har försummat att inskrida härvidlag.

Det har också invändts, att man skulle riskera att förlora församlingarnas bidrag. Det kan ju hända, att de komma att i

Angående
understöd af
stadens medel
till skolofs-
kolonier.
(Forts.)

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

någon mån minskas, men att de skulle nu helt upphöra, tror jag icke är att befara. Tvärtom anser jag, att församlingarna skulle få så mycket större anledning att söka samverka med kommunen, så att man rätt afsevärdt kunde öka det antal barn, som får en dylik förmån, det här gäller.

Man har sagt, att det är en alldeles ny och opröfvad princip, på hvilken man nu skulle slå in. Det må ju vara sannt, men då man ser, att andra svenska städer kunnat våga sig på saken, visserligen i mera blygsam skala, anser jag, att vederbörande äfven här kunde göra det utan för stor risk. Det kan ju hända, att summan kommer att ökas — jag skulle önska, att så blefve fallet — men så förhåller det sig ju med allting. Här har ju Stockholms stad för några år sedan börjat understödja t. ex. folkbildningsarbetet, särskildt det genom folkbiblioteken, och anslagen till denna verksamhet ha nu upprepade gånger ökat utan protest. Det beror på, att verksamheten nått allt större omfattning och blifvit till allt större gagn. Kan man påvisa, att en sådan verksamhet som denna äfven är gagnande för kommunen, anser jag det vara alldeles själfallet, att kommunens bidrag i framtiden måste ökas.

Vi böra icke vara rädda för denna konsekvens och mycket återstår att göra. Vi hafva exempelvis här i Stockholm under år 1906 utsändt endast 1,400 barn till skollofskolonier, medan man i Köpenhamn genom samverkan från olika håll kunnat föregående sommar skicka ut 16,000 barn på landet. Detta är en rätt afsevärd skillnad.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Hammarlund: Här har talats så mycket om de oöfverskådliga följderna eller, såsom en talare sade, de ödesdiga konsekvenserna af att bevilja de ifrågasatta 10,000 kronorna. Jag tror, att, om vi se på förhållandena, sådana de te sig i verkligheten, vi icke behöfva vara så ängsliga. Det är icke första gången, som stadsfullmäktige nu skulle genom en af sina nämnder understödja ett filantropiskt företag. Jag vill erinra om, att fattigvårdsnämnden har till sitt förfogande af stadsfullmäktige beviljade anslag för understöd till liknande saker. Således understöder fattigvårdsnämnden arbetsstugor för barn, arbetsföreningar, barnkrubbor, Mjölkdroppen o. s. v. Men har man hört talas om, att, därför att staden understöder Mjölkdroppen eller arbetsstugor för

barn o. s. v., den frivilliga offervilligheten icke härför tages i anspråk? Har man begärt, att staden ensam skulle taga hand om dessa företag? Nej, så är icke alls förhållandet.

Jag vill också hänvisa till Göteborg, Där har ända sedan 1886 utgått bidrag från stadsfullmäktige till skollofskolonier, och man har ännu icke kommit upp längre än till ett belopp af 5,500 kronor. Skall man då här stå och tala om att, om vi nu bevilja 10,000 kronor, det leder till ett anslag af 100,000 kronor? Låt oss hålla oss till hvad saken verkligen gäller. Det är fråga om 10,000 kronor och ingenting annat. Om vi i en framtid skola bevilja mera, blir det ju en sak, som då får prövas.

Behöfva verkligen skollofskolonierna detta anslag från kommunen? Föregående år hafva väsentliga bidrag erhållits från Barnens dag. Dessa komma antagligen icke att utgå i år, och för att det icke skall blifva en minskning i kolonibarnens antal, är det därför så mycket viktigare, att staden här träder emellan.

Den förste talaren, som framkallade hela denna långa debatt, sade, att han redan i folkskoleöfverstyrelsen hade framhållit, att här icke föreläge tillräcklig utredning. Mina herrar, hvad är det vi skola hafva för utredning, om denna icke är tillräcklig? Här har styrelsen kommit in med en begäran. Denna har gått till drätselnämndens första afdelning. Afdelningen har lämnat en mycket lång utredning med siffror och allt möjligt på flera sidor. Afdelningen slutar med att hemställa om afslag. Skrifvelsen kom så till beredningsutskottet, och utskottet började dryfta saken. Men då fann utskottet, att det gällde en sak, som afsåg folkskolebarnen, och det var då rimligt att sända ärendet till folkskoleöfverstyrelsen. Det var icke jag, som gjorde detta yrkande — jag vill upplysa därom — utan det var andra ledamöter i utskottet. De menade, att, om vi icke infortrade folkskoleöfverstyrelsens yttrande, det vore möjligt, att någon i stadsfullmäktige skulle begära återremiss för öfverstyrelsens hörande, och då vore det bäst, att beredningsutskottet redan nu hörde öfverstyrelsen. Så gick ärendet till öfverstyrelsen, och där har det dryftats. Herrarne kunna af herr Fries anförande förstå, att saken där ej tagits på rak arm. Den har underkastats en utredande behandling af öfverstyrelsen, och öfverstyrelsen har kommit till den uppfattningen, att det vore önskligt, att staden lämnade ett bidrag af 10,000 kronor.

Här föreligga således flera olika förslag. Drätselnämndens första afdelning hemställer om afslag. Öfverstyrelsen åter hem-

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

ställer om bifall. Beredningsutskottet har pröfvat saken mycket noga och kommit till en tillstyrkande hemställan. Det är detta, som föreligger. Jag tycker, att det är en utredning, som må anses vara alldeles tillfyllestgörande.

På de skäl, som äro andragna i folkskoleöfverstyrelsens skrivelse och i beredningsutskottets utlåtande, hemställer jag om bifall till föreliggande förslag.

Herr Ceder: Herr ordförande, mina herrar! Jag har i allt väsentligt blifvit förekommen af den föregående talaren. Jag begärde nämligen ordet därför, att det syntes mig omöjligt, att, såsom herr Fries sade, stadsfullmäktige ginge att besluta i detta ärende med förbundna ögon. Då han beredde sig att lossa duken från stadsfullmäktiges ögon, ritade han på väggen upp en siffra, som var så stor, att jag föreställer mig, att vi behöfva komma ganska långt fram i tiden, innan vi kunna beräkna ett anslag af detta belopp eller 100,000 kronor.

I den diskussion, som här föres, hafva, egendomligt nog, motståndarna till anslaget varit de, som ifrigast framhållit behovet af detsamma. Jag har icke hört någon så varmt tala för att barnen behöfva komma ut på landet som herrar Dyrssen och Fries. Herr Fries förklarade visserligen, att han icke vore direkt motståndare till ett anslag för ifrågavarande syfte men hvad han anfört inför stadsfullmäktige har emellertid varit afsedt att hos de betänksamma framkalla ett motstånd.

Jag har varit med flera gånger i stadsfullmäktige, då det gällt smärre anslag och äfven mycket stora sådana, hvilka varit af mycket större principiell betydelse än detta, men som utan vidare kunnat voterats igenom. Jag hade föreställt mig, att så äfven skulle gå med detta, men då så icke blifvit fallet, kan jag icke underlåta att framhålla några synpunkter.

Det anfördes som skäl mot anslaget beviljande, att den enskilda offervilligheten skulle träda tillbaka. Jag tycker tvärtom, att det bör vara en uppmuntran för den enskilda offervilligheten att kommunen understryker, att hvad den enskilda offervilligheten har gjort är nyttigt och välsignelsebringande. Att församlingarna skulle draga sig undan från skollofskoloniernas understödjande förefaller mig malplaceradt att framhålla, då det är stadens invånare, som få betala kostnaderna, vare sig anslag utgår från församlingarnas kassor eller af kommunens medel. Jag föreställer mig, att

församlingarna i fortsättningen komma att blifva lika intresserade för anslagen som de hittills varit.

Det må vara sannt, att, om vi vid detta tillfälle bevilja ett anslag, detta kan komma att ökas ett annat år. Men jag vill påminna om en sak, som ofta framhållits, nämligen att stadens kassa får mottaga inkomster af något, beträffande hvilket det är mycket omtvistadt, huruvida staden bör taga emot dessa inkomster eller ej, nämligen rusedryckshandteringen. Det är denna handtering, som i stort sedt åstadkommer det mesta af det elände, för hvars skull barnen behöfva komma ut på landet. Jag finner det vara mycket naturligt, att staden tillämpar den principen, att, då barnen såsom alldeles oskyldiga offer för rusedryckshandteringen behöfva komma ut på landet, kommunen också har skyldigket att kraftigt understödja verksamheten för åstadkommande af skollofskolonier.

Det är det märkvärdiga med denna verksamhet att, ehuru man icke hör någon af samhällets medlemmar förneka nyttan och nödvändigheten af densamma, den ändå ofta råkar in i stora svårigheter. Nu vill man inför stadsfullmäktige lancera den teorien, att, då skollofskolonierna råkat i svårigheter därför att de mistat anslaget från Barnens dag, stadsfullmäktige skulle af principiella skäl afslå denna begäran om ett anslag på 10,000 kronor. Då föreställer jag mig, att denna verksamhet därmed skulle vara bragt in på en bakväg, ur hvilken det vore mycket mödosamt att föra densamma, och jag tror, att, äfven om vi skulle beträda den väg herr Buhre anvisade och ett annat år höja anslaget, detta vore penningar, som i en framtid alldeles gifvet komme att betala sig, ty det är naturligt, att den starkaste grunden till hälsa lägges i barnaåren. Det är detta, som det här är fråga om. Man ser ju i skolorna, att behofvet af denna landsvistelse är mycket stort, och då man från läkarhåll ständigt hör uttalas, att det är mycket större än som hvarje gång kan blifva tillfredsställt, föreställer jag mig, att de principiella betänkligheterna icke kunna spela så stor roll, som herrar Fries och Dyrssen velat göra gällande.

Jag tillåter mig, herr ordförande, att yrka bifall till beredningsutskottets förslag äfven med det för ögonen, att anslaget ett annat år kan blifva större.

Herr Jonsson: När denna verksamhet för något mer än 20 år sedan började, var det den enskilda offervilligheten, som helt och hållet tog hand om den. Den var då af ganska blyg-

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.

(Forts.)

sam omfattning, men så småningom begynte äfven de särskilda församlingarna att gifva anslag till densamma, och då tog den allt mera fart.

Sedermera kom den s. k. Barnens dag och gaf ett ganska rikligt anslag, och skollofskoloniverksamheten kunde då ytterligare utvidgas. De anslag, som Barnens dag lämnade, voro dock ganska växlande, och det här i tabellen angifna året eller år 1906 var det år, då Barnens dag lämnade allra mest, nämligen 46,000 kronor. Om tablån afsett ett annat år, skulle öfverskottet icke på långt när varit så stort, som det nu befinnes vara.

Hvarför ordnades då saken så, att öfverskott uppkom? Jo, det är tämligen tydligt, att, när man icke kunde beräkna att för följande år hafva att tillgå samma stora bidrag af medel från Barnens dag, det icke gick an att öka skollofskolonierna för det året så mycket, att hela anslaget blefve användt. Man vidtog visserligen en mindre ökning, men mera vågade man icke, ty man riskerade att, om inkomsten från Barnens dag minskades, man måste indraga kolonier. Det visade sig också, att Barnens dags bidrag nästa år minskades med icke mindre än 14,000 kronor.

Men nu är det ännu värre. I år kommer sannolikt icke någon Barnens dag till stånd, och då gå skollofskolonierna miste om dessa 46,000 kronor. Om ett öfverskott af omkring 32,000 kronor uppkom det år, då Barnens dags bidrag uppgick till 46,000 kronor, så är det tämligen tydligt, att, då dessa 46,000 kronor gått förlorade, en brist på ungefär 14,000 kronor måste uppkomma.

Nu torde emellertid centralstyrelsen för skollofskolonierna hafva alldeles grundade skäl för den förhoppningen, att 4- å 5,000 kronor skola kunna anskaffas på annan väg, och då skulle således återstå en brist af omkring 10,000 kronor. Det är för att få denna brist betäckt, som centralstyrelsen har vändt sig till stadsfullmäktige med begäran om ett anslag af 10,000 kronor.

Det är mycket möjligt, att detta anslag kommer att behöfva utgå äfven för följande år. Detta beror väsentligen på om Barnens dag eller något motsvarande kommer till stånd. Om så sker, är det möjligt, att stadsfullmäktiges anslag blir obehöfvt. Är det åter så, att något dylikt icke kommer till stånd, blifva de 10,000 kronorna nog fortfarande behöfva. Men icke finner jag det sannolikt, att stadens anslag skall under de närmaste åren behöfva i afsevärd mån ökas. Hela kostnaden för skollofskolonierna är

1906 utgjorde, såsom framgår af tablån, ungefär 80,000 kronor, och denna summa betäckes ur alltjämt tillgängliga källor helt och hållet så när som på 14,000 kronor.

Det skulle vara synnerligen att beklaga, om det nu begärda anslaget icke komme skollofskolonierna till godo, ty då måste åtskilliga skollofskolonier nedläggas, och med hänsyn till den stora betydelse, som dessa i alla hänseenden hafva för barnen, hoppas jag för min del, att stadsfullmäktige behjerta denna sak och bevilja anslaget, hvartill jag yrkar bifall.

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

Herr Wassberg: Herr ordförande, mina herrar! Jag skulle ju icke, tror jag, här behöfva framhålla skollofskoloniernas välsignelsebringande verksamhet för att därigenom beveka stadsfullmäktige att bevilja det ifrågavarande anslaget, ty skollofskolonierna hafva nu varit så länge i verksamhet, att välsignelsen af desamma är tämligen väl känd. Såsom föreståndare för skollofskoloni under 19 år skulle jag dock kanske ha något att säga om den saken, men jag tror icke, att jag behöfver yttra mig därom.

Jag vill blott framhålla, att det anslag, som nu här begäres, är afsedt att i någon liten mån ersätta den brist, som man väntar skola uppstå till följd af uteblifvandet af Barnens dags medel. Man har utsändt flera skollofskolonier med anledning af den rikligare tillgång på medel, som Barnens dag medfört, och hvad beträffar den församling, där jag tjänstgör, så vet jag, att om vi icke finge något anslag, så skulle vi vara nödsakade att indraga en koloni.

Mot beviljandet af ifrågavarande anslag invändes företrädesvis, att de enskildes intresse för saken skulle komma att minskas, för den händelse kommunen ingrepe. Precis samma skäl anfördes, då det var fråga om, att församlingarna skulle träda emellan med anslag för ifrågavarande ändamål, och jag minnes, att inom Jakobs församling, där man till en början föreslog ett anslag af 700 kronor till skollofskolonier, höjde sig åtskilliga röster mot detta anslag, just därför att man hyste den betänkligheten, att den enskilda välgörenheten skulle draga sig tillbaka. Det har dock visat sig, att den hållit ut. Oaktadt församlingen där höjt anslaget ända till 4,000 kronor, så har ändock den enskilda välgörenheten hållit ut och tagit sig det mest lysande uttryck i Barnens dag, som nog till större delen har skollofskolonierna att tacka för sin stora inkomst. Jag är säker på, att om vi icke haft den välsignelserika

Angående
understöd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

frukten af skollofskoloniernas verksamhet att påvisa, så hade icke Barnens dag haft det resultat som den haft.

Man fruktar emellertid nu för, att anslaget skall komma att ökas undan för undan. Nå, om så skulle vara, vore någon olycka därmed skedd? Nu utgår anslaget från församlingarna, men det komme då att utgå från kommunen i dess helhet. De fattigare församlingarna finge hjälp af de rikare. De i utkanten af staden belägna församlingarna med sina stora barnskolor och med sina små tillgångar finge hjälp af de i de centralare delarna af staden belägna rikare församlingarna, där barnantalet är mindre. Jag anser således, att det icke skulle vara till någon skada, om det för ifrågavarande ändamål komme att utgå ett något större kommunalt bidrag. Därtill kommer, att det belopp, som här skulle utgifvas, icke är på något sätt bortkastadt, ty det kommer igen i rikaste mått genom minskad fattigvård och minskad sjukvård, alldenstund skollofskolonierna lämna åt samhället friska och starka barn i stället för de sjuka, som de mottagit. Hvad som utgifves för att förekomma sjukdomar eller för att i tid bota en börjande sjukdom blir ofantligt mycket mindre än hvad som behöfver utgifvas för att längre fram hämma och minska nöd och elände. På grund af hvad jag nu anført, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Fries: Herr ordförande, mina herrar! Jag ämnar icke länge upptaga herrarnas tid, men jag måste likvisst säga något med anledning af hvad herr Ceder anförde. Han sade, att afsikten med hvad jag yttrade, var att väcka motstånd mot saken. Nej, herr Ceder, hvad jag haft för afsikt är absolut ingenting annat än hvad jag sagt, nämligen att göra klart för mina ärade kolleger, i stadsfullmäktige hvad saken gäller. Det är jag skyldig att göra såsom medlem af folkskoleöfverstyrelsen, då jag reserverade mig mot folkskoleöfverstyrelsens beslut. Det är icke för att väcka motstånd, utan för att göra det tydligt, att jag fullgör en enkel plikt i detta hänseende, som jag yttrade mig så som jag gjort. Själf har jag gång efter annan sagt, att jag icke har något emot att bidraget beviljas. Kommer det till omröstning, skall jag rösta för bifall. Men man bör veta, hvad man gör. Då två myndigheter säga, att det icke är någon fara för det enskilda initiativet, och att församlingarna komma att betala lika

mycket, så tror jag, att det är och förblir en saga. Då man ej skall göra något i blindo, vidhåller jag, hvad jag förut sagt.

Herr d'Ailly: Vid åhörandet af diskussionen i denna fråga skulle man möjligen kunna få den uppfattningen, att stämningen befarades vara emot bifall till framställningen. Jag har emellertid icke hört något egenligt yrkande om afslag, och förstår därför icke den långa diskussionen. Jag tror, att vi alla med fullt obetäckt ansikte skola kunna bevilja detta anslag och att vi icke riskera mer än hvad vi kunna stå för. Jag skall därför tillåta mig att med största nöje yrka bifall till utskottets hemställan.

190

Angående
understödd af
stadens medel
till skollofs-
kolonier.
(Forts.)

Handwritten notes in the left margin, including the word "Handwritten" and other illegible text.

Main body of handwritten text, appearing as bleed-through from the reverse side of the page. The text is dense and covers most of the page area.

Second section of handwritten text, also appearing as bleed-through. It begins with the word "Herr" and continues with several lines of text.

190

BIHANG N° 35

till

Beredningsutskottets utlåtanden och memorial
för år 1909.

Betänkande och förslag i fråga om införlifning med Stockholms stad af
Brännkyrka socken, afgifvet af de utaf Stockholms stadsfullmäktige
utsedde delegerade för inkorporeringsfrågor.

Innehållsförteckning.

Historik och redogörelse för af stadens delegerade viddtagna förberedande åtgärder (sid. 2).

Skälen för Brännkyrka sockens införlifning med staden (sid. 7).

Statistiska uppgifter (sid. 8).

Öfverslagsberäkning rörande den af socknens införlifning med staden föranledda ökningen i stadens årliga utgifter och inkomster (sid. 14).

Af stadsfullmäktige antagna hufvudsakliga grunder för införlifningen (sid. 21).

Redogörelse för underhandlingarna med socknens delegerade (sid. 22).

Förslag till aftal rörande socknens införlifning med staden (sid. 24).

Speciell motivering m. m. (sid. 30).

Redogörelse för underhandlingarna mellan stadens delegerade och vägstyrelsen i Svartlösa härads väghållningsdistrikt (sid. 47).

Förslag till aftal rörande ordnande af de genom socknens utbrytning från väghållningsdistriktet uppkommande förhållanden (sid. 56).

Specialmotiv härtill (sid. 59).

Stadens delegerades hemställan (sid. 61).

Bilaga, innefattande förteckning å de i socknens tjänst för närvarande anställda personer m. m. (sid. 62).

Till Stockholms stadsfullmäktige.

Historik.

Vid föredragning den 17 juni 1904 inför kungl. maj:t af dels underdåniga framställningar om delning af Södra Roslags domsaga dels ock underdånig ansöknings om öfverflyttande af viss del af nämnda domsaga till annan domsaga yttrade statsrådet och chefen för justitiedepartementet, bland annat, att en delning af Södra Roslags domsaga mötte särskilda svårigheter därutinnan, att en stor del af domsagans befolkning vore bosatt i tätt bebyggda, invid Stockholms stad belägna samhällen, hvilka otvifvelaktigt förr eller senare måste komma att med staden införlifvas, samt att jämväl i den intill nämnda domsaga gränsande Södertörns domsaga funnes betydliga samhällen, hvilkas öfverflyttande till Stockholm vore att vänta. Med hänsyn härtill och på i öfrigt anförda skäl ansåg bemälda departementschef försiktigheten bjuda att om möjligt undvika att då företaga någon delning af Södra Roslags domsaga, hvaremot det syntes honom synnerligen önskvärdt, om frågan angående öfverflyttning till Stockholm af vissa intill staden belägna samhällen kunde snarast möjligt vinna sin lösning eller åtminstone utredning erhållas om de åtgärder från stadens sida, som i sådant syfte kunde vara att vänta.

På grund af hvad departementschefen sålunda och i öfrigt anført fann kungl. maj:t godt dels förklara, att delning af Södra Roslags domsaga eller öfverflyttande af någon del af densamma till annan domsaga icke för det dåvarande skulle äga rum, dels ock genom nöte ur det i ärendet förda statsrådsprotokoll anbefalla öfverståthållareämbetet att från stadsfullmäktige infordra yttrande, huruvida ej de tätt bebyggda samhällen, som äro belägna intill Stockholm, lämpligen borde med staden införlifvas och hvilka af dessa samhällen, som i sådan händelse därvid närmast borde ifrågakomma, samt till kungl. maj:t inkomma med det infordrade yttrandet äfvensom med eget underdånigt utlåtande i frågan.

Sedan stadsfullmäktige genom öfverståthållareämbetets remiss den 4 november samma år fått till sig öfverlämnad berörda nöte, beslöto stadsfullmäktige den 24 februari 1905 tillsätta en särskild kommitté med uppdrag att utreda frågan om angränsande områdens införlifvande med Stockholm. Denna kommitté, som den 30 december 1907 afgaf betänkande i ämnet, förklarade sig däri anse, att Nacka, Brännkyrka, Lidingö, Solna och Bromma socknar med Sundbybergs köping borde med Stockholms stad införlifvas i kommunalt, administrativt och judiciellt

hänseende, samt att i öfrigt införlifningen borde äga rum på hufvudsakligen vissa i berörda betänkande angifna grunder.

Vid sammanträde den 23 mars 1908 blef kommitterades betänkande föremål för stadsfullmäktiges behandling, därvid i enlighet med kommitténs, af beredningsutskottet biträdda, hemställen, stadsfullmäktige, med förklarande att förenämnda fem socknar och Sundbybergs köping enligt stadsfullmäktiges åsikt borde införlifvas med staden i hufvudsak enligt de af kommitterade angifna grunder, beslöto, att för vinnande af berörda ändamål underhandlingar skulle inledas med ifrågavarande kommuner samt öfriga menigheter, som af frågan berördes. I öfverensstämmelse med hvad nämnda utskott äfven hemställt beslöto stadsfullmäktige tillika utse tre personer med uppdrag att å stadens vägnar föra sagda underhandlingar samt därefter inkomma med utlåtande och förslag i ämnet. Stadsfullmäktige biföllo slutligen af beredningsutskottet jämväl gjord hemställen därom, att fullmäktiges nu berörda beslut skulle, såsom fullmäktiges yttrande i anledning af den nädiga remissen af den 17 juni 1904, i underdånig skrifvelse anmälas hos kungl. maj:t.

Vid stadsfullmäktiges sistnämnda sammanträde utsågos till delegerade för ofvannämnda underhandlingar undertecknade *Erik Martin* och *Casten von Otter* samt f. d. generaldirektören *Mauritz Sahlén*. Sedan den sistnämnde, som af kungl. maj:t den 18 september 1908 förordnats att tills vidare vara landshöfding i Stockholms län, af sådan anledning afsagt sig uppdraget att vara en af stadens delegerade för inkorporeringsfrågor, utsågo stadsfullmäktige den 16 november samma år undertecknad *C. Ramström* att i landshöfdingen Sahléns ställe vara delegerad för berörda frågor.

Allt sedan den 1 april 1908 har vice häradshöfdingen *Axel Körner* tjänstgjort hos delegerade i egenskap af sekreterare och med åliggande tillika att verkställa erforderlig utredning i kameralt hänseende.

För fullgörande af det erhållna uppdraget afläto delegerade den 16 berörda april skrivelser till ordförandena i Nacka, Brännkyrka, Lidingö, Solna och Bromma socknar samt Sundbybergs köpings kommunalstämmor med inbjudan till nämnda kommuner att, hvar och en såvidt dess kommun anginge, genom för sådant ändamål utsedda personer underhandla med delegerade rörande frågan om sagda kommuners införlifvande med staden.

Å berörda skrivelser fingo delegerade mottaga svar den 13 maj 1908 från Brännkyrka socken, den 15 samma månad från Solna socken, den 25 berörda maj från Lidingö socken och den 5 därpåföljande juni från Bromma kommun. Brännkyrka och Bromma kommuner meddelade därvid, att de vore villiga att under-

Stadsfullmäktiges beslut i anledning af inkorporeringskommitténs förslag.

Stadens underhandlingsdelegerade.

Delegerades sekreterare.

Af delegerade vidtagna förberedande åtgärder.

handla i frågan med delegerade och att de å sin sida utsett särskilda personer att föra nämnda underhandlingar. Solna och Lidingö socknar förklarade åter, att de ansett nödigt att låta närmare utreda frågan om socknarnas införlifning med staden, innan ombud för dem utsåges att underhandla med delegerade. Sundbybergs köping och Nacka socken hafva däremot ännu icke lämnat skriftligt svar å berörda till dem ställda skrivelser, men hafva emellertid under hand meddelat delegerade, att de funnit erforderligt vinna närmare utredning af frågan, innan något vidare däri åtgjordes från deras sida.

Efter det delegerade från Brännkyrka socken mottagit berörda meddelande, öppnades den 19 maj 1908 mellan delegerade och de för nämnda socken utsedda delegerade underhandlingar rörande socknens införlifning med staden, hvilka underhandlingar afslutats den 19 december samma år, sedan därvid uppnåtts det resultat, som innefattas i här nedan intagna förslag till aftal i nämnda afseende. För ordnande af de genom Brännkyrka sockens utbrytning från Svartlösa härads väghållningsdistrikt uppkommande förhållanden hafva stadens delegerade fört underhandlingar med distriktets vägstyrelse, därvid delegerade och vägstyrelsen enats om det förslag till aftal i sådant afseende, hvilket jämväl finnes här efteråt intaget.

Rörande Bromma kommuns införlifning med staden hafva underhandlingar mellan stadens delegerade och af kommunen utsedde delegerade pågått sedan den 6 augusti 1908 utan att dessa underhandlingar ännu ledt till något slutligt resultat.

Uti en till Stockholms läns landsting ställd, till konungens befallningshafvande i länet den 7 augusti 1908 insänd skrivelse anhöllo delegerade, att, då landstingets rätt berördes af den ifrågasatta inkorporeringen samt beslut om upplösning af den gemensamhet, som jämlikt kungl. förordningen om landsting den 21 mars 1862 består emellan förenämnda socknar och köping, å ena, samt länets öfriga kommuner, å andra sidan, lämpligast borde föregås af underhandlingar mellan delegerade och af landstinget därtill valda personer, landstinget måtte utse lämpligt antal delegerade att å landstingets vägnar föra dessa underhandlingar. Till svar härå anförde landstingsbestyrelsen i skrivelse till delegerade af den 8 oktober samma år, att landstinget ansett utredning i frågan böra verkställas innan underhandlingsdelegerade utsåges och fördenskull beslutit tillsätta en kommitté för verkställande af en allsidig utredning af en eventuell inkorporerings inverkan på förhållandena inom länet samt att landstinget till ledamöter i denna kommitté och suppleanter för dem utsett vissa namngifna personer.

194

Det är i följd häraf ovisst, om och när de afsedda underhandlingarna med landstinget kunna komma till stånd. I hvarje fall kunna på grund af landstingets berörda beslut sådana underhandlingar icke öppnas förr än under innevarande års höst, och kommer därefter minst ett år att förflyta innan landstingets beslut i anledning af resultatet af de eventuella underhandlingarna kan förväntas. Under sådana omständigheter skulle den slutliga lösningen af frågan om Brännkyrka sockens inkorporering med staden blifva betydligt fördröjd, därest delegerade afvaktade slutförandet af nämnda underhandlingar, innan delegerade till stadsfullmäktige afgåfve utlåtande och förslag i berörda fråga. Till ett sådant dröjsmål hafva delegerade dock så mycket mindre velat medverka, som delegerade anse att den afsedda uppgörelsen mellan staden och landstinget i och för upplösning af den gemensamhet, som för närvarande består mellan nämnda socken och länet i öfrigt och hvilken företrädesvis afser anstalter för sjukvården, icke är en nödvändig förutsättning för socknens inkorporering med staden utan fastmera en gifven följd däraf. Det kan således mycket väl låta sig göra, att, såsom i andra liknande fall också skett, dylika angelägenheter ordnas medelst öfverenskommelse, som träffas först efter det inkorporering ägt rum. Därest en sådan öfverenskommelse icke kan komma till stånd, är det gifvetvis kungl. maj:t, som i sista hand pröfvar frågan.

Delegerade finna alltså, att landstingets beslut att ej redan nu skrida till förhandlingar med delegerade icke bör utgöra hinder för stadsfullmäktige att besluta underdånig framställning till kungl. maj:t i fråga om Brännkyrka sockens inkorporering med staden.

För ävägabringande af den ifrågasatta införlifningen i judiciellt hänseende af Brännkyrka socken med staden erfordras upplösning af den gemensamhet, som för närvarande förefinnes mellan nämnda socken och öfriga sex till Svartlösa härads tingslag hörande socknar. I fråga om de ekonomiska angelägenheter, som denna gemensamhet omfattar, hafva delegerade af införskaffade handlingar inhämtat: att tingslaget, som saknar eget tingshus, för tingens hållande vid Fittja förhyr lokal jämte rum under tingen för domare med biträden, kronofogde, länsmän och nämndemän emot en årlig hyra af 400 kronor, i hvilket belopp emellertid jämväl ingår såväl ersättning för lokalernas städning och för nödig upppassning som ock hyra för bostadslägenhet åt häradstjänare och för två arrestrum; att hyreskontraktet för närvarande gäller ett år i sänder med sex månaders uppsägningstid;

att tingslagets rannsakningsfångar förvaras å länsfängelset i Stockholm, vid hvilket förhållande tingslaget icke åsamkas någon kostnad för dessa fångars förvaring;

att de tingshusbyggnadsskyldige, för hvilka särskild tingshusstyrelse icke finnes, icke häfta i skuld för något lån; samt

att de inom tingslaget för år 1907 debiterade tingshusmedlen uppgått till 1,409 kronor 80 öre, däraf belöpt å Brännkyrka socken 481 kronor 2 öre.

Med hänsyn till de jämförelsevis obetydliga utgiftsbelopp, hvarom frågan i denna del rör sig, hafva delegerade ansett, att en ekonomisk uppgörelse mellan staden och tingslaget i anledning af Brännkyrka sockens införlifning med staden i judiciellt hänseende bör kunna komma till stånd utan särskilda underhandlingar mellan delegerade och de tingshusbyggnadsskyldige. Enligt delegerades mening är det nämligen tillfyllest att det bestämmes, att efter nämnda sockens införlifning med staden i judiciellt hänseende staden skall afstå från socknens andel i tingslagets för tingshållningen afsedda tillhörigheter samt att socknen därefter skall vara befriad från att vidare deltaga i kostnaden för tingslokal och för tingshållningen i öfrigt inom tingslaget.

I öfverensstämmelse med denna uppfattning öfverlämnade delegerade den 19 september 1908 till domhafvanden i tingslaget en promemoria, upptagande nämnda förslag till uppgörelse, och läto därvid tillika under hand hos honom framställa förfrågan, huruvida han vore villig lämna sin medverkan till de tingshusbyggnadsskyldiges hörande öfver berörda förslag. Sedan emellertid domhafvanden förklarar sig icke vilja vidtaga någon åtgärd i nämnda syfte, hafva delegerade i skrifvelse till konungens befallningshafvande i länet af den 16 berörda december anhållit, att konungens befallningshafvande måtte föranstalta därom att de tingshusbyggnadsskyldige blefve i ärendet hörda; och har med anledning däraf konungens befallningshafvande anmodat domhafvanden att infordra de tingshusbyggnadsskyldiges yttrande i frågan äfvensom däri afgifva eget utlåtande.

Berörda yttranden hafva ännu icke inkommit till delegerade, men anse emellertid delegerade, att denna omständighet så mycket mindre bör föranleda vare sig uppehåll för delegerade med afgifvandet af utlåtande och förslag i fråga om Brännkyrka sockens införlifning med staden eller hinder för stadsfullmäktige att besluta underdånig framställning i frågan, som uppgörelse mellan staden och tingslaget icke utgör någon förutsättning för införlifningen.